

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 9/1'2019

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. № 1328 (економічні науки). Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 18 від 17 вересня 2019 р.) та Вченою Радою Таврійського

національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 19 від 19 вересня 2019 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 30.09.2019

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2019
© "Економіка. Фінанси. Право",
2019

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 9/1'2019

(issued from 1994)

ISSN 2409-1944

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine of 21 December 2015 № 1328 (economic sciences). Order of Ministry of Education and Science of Ukraine on July 11, 2016 № 820 (legal sciences). Order of Audit Chamber of Ukraine on 21 December 2017 № 353/10 (accounting and audit).

Certificate of registration of a series of KV № 21620-11520PR dated October 12 2015.

The journal has been assigned an International Identification Number ISSN 2409-1944.

Founders:

Audit firm "Analitik" jointly with Tavrian National University after V.I. Vernadskyi and the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

Articles must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 18 dated September 17, 2019) and the Academic Council of the Tavrian National University after V.I. Vernadskyi (Protocol № 19 dated September 19, 2019). Full or partial

reprint of the materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 30.09.2019

Format 60/84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office: 01001, Kyiv,

Khreshchatyk str., 44

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analitik", 2019
© "Economics. Finances. Law",
2019

Typography: LLC "International Business
Center"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Головач Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, д.е.н., керуючий партнер аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Ради Аудиторської палати України, член ФІБАУ

Величко Олена Георгіївна, радник першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Герасимович Анатолій Михайлович, д.е.н., професор, Ніжинський агротехнічний інститут Національного університету біоресурсів і природокористування

Датій Олександр Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП), Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименко Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедрою менеджменту та міжнародних економічних відносин Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України»

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар Державного підприємства «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування»

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потимшич Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільськогосподарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОНА

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, в.о. ректора Вищого навчального закладу "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., професор, завідувач кафедрою обліку та аудиту, Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Члени редакційної колегії з правових наук:

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, полковник поліції

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України, полковник поліції

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, економіко-правовий коледж, кафедра права

Клименко Олена Вікторівна, д.н.держ.упр., к.ю.н., доцент, завідувач кафедрою конституційного і міжнародного права Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, член відділу цивільно-правових наук Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна". Заслужений юрист України.

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор: Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор: Туманян Анна Оганесівна

Head of the Editorial Board of Economic Sciences:

Holovach Tetiana Anatoliivna, Dr. Economics, Professor, Chief Scientist of the Scientific Laboratory for Criminal Police of the Educational and Scientific Institute № 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Bondar Valerii Petrovych, Dr. Economics, managing partner of the audit firm "HLB UKRAINE", member of the Board of the Audit Chamber of Ukraine, member of the Ukrainian Federation of Professional Accountants and Auditors

Velychko Olena Heorhiivna, Advisor to the First Vice Prime Minister of Ukraine - Minister of Economic Development and Trade of Ukraine

Vinichenko Ihor Ivanovych, Dr. Economics, Professor, Head of the Economic Theory and Economics of Rural Economy Department of the Dnipro State Agrarian and Economic University

Datsii Oksandr Ivanovych, Dr. Economics, Professor, Head of the of Finance, Banking and Insurance Department of the Interregional Academy of Personnel Management (IAPM), Honored Worker of Education of Ukraine

Herasymovych Anatolii Mykhailovych, Dr. Economics, Professor, Nizhyn Agrotechnical Institute of National University of Bioresources and Nature Management

Ivaniuta Vasylii Falymonovych, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Management Department, Poltava University of Economics and Trade

Klymenyuk Mykola Mykolaiovych, Dr. Economics, Professor, Head of the Management and International Economic Relations Department of Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Nature Management of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Levchenko Valentyna Petrivna, Dr. Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine"

Mantsevych Yurii Mykolaiovych, Dr. Economics, Associate Professor, Scientific Secretary of the State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development"

Neveliev Oksandr Mykhailovych, Dr. Economics, Associate Professor

Potyshniak Olena Mykolaivna, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Production, Business and Management Department of the Kharkiv National Technical University of Agriculture after Petro Vasilenko

Prushkivskiyi Volodymyr Hennadiiovych, Dr. Economics, Professor, First Vice-Rector of the Zaporizhzhia National Technical University

Redko Oksandr Yuriiovych, Dr. Economics, First Vice-Rector for the scientific and pedagogical work, Professor, Academician of National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Suk Petro Leonidovych, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Accounting and Taxation Department of Separated Division of the National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute"

Tkachenko Serhii Anatoliiovych, Dr. Economics, Associate Professor, acting Rector of the Higher Educational Institution "International Technology University "Mykolaiv Polytechnic""

Tsarenko Oksana Viacheslavivna, Dr. Economics, Professor, Head of the Accounting and Audit Department of Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Nature Management of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Head of the Editorial Board of Law Sciences:

Konstantinov Serhii Fedorovych, Dr. Law, Professor, Head of the Administrative Activity Department of the National Academy of Internal Affairs

Members of the editorial board of Law Sciences:

Bychkova Svitlana Serhiivna, Dr. Law, Professor, Head of the Civil Law and Process Department of the National Academy of Internal Affairs, Colonel of the Police

Vasylynychuk Viktor Ivanovych, Dr. Law, Professor, Professor of the Operational and Investigating Department of the National Academy of Internal Affairs, Honored Lawyer of Ukraine, Colonel of the Police

Hlushkov Valerii Oksandrovych, Dr. Law, Professor, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law, Economics and Law College, Law Department

Klymenko Olena Viktorivna, Dr. Public Administration, PhD Law, Associate Professor, Head of the Constitutional and International Law Department of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Kopan Olexsii Volodymyrovych, Dr. Law, Professor, Lead Researcher of the Pre-trial Investigation Problems Scientific Laboratory of the Educational-Scientific Institute № 1

Luts Volodymyr Vasylovych, Dr. Law, Professor, member of the Civil Law Sciences Department of the Private Law and Entrepreneurship Research Institute after Academician F.H. Burchak of National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine

Ozerskyi Ihor Volodymyrovych, Dr. Law, Associate Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process Department of Black Sea National University after Petro Mohyla

Frytskyi Yurii Olehovych, Dr. Law, Professor, Head of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines Department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University, Honored Lawyer of Ukraine

Chief Editor

Holovach Volodymyr Volodymyrovych, PhD Law, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik", Honored Lawyer of Ukraine

Technical editor: Kutsiak Oksandr Anatoliiovych

Issue Editor: Tumanian Anna Ohanesivna

ЗМІСТ

<i>В.І. КУЦЕНКО, В.М. АНІСІМОВ.</i> Соціально-економічні аспекти екологічних і природно-техногенних загроз із тимчасово окупованих територій України: шляхи мінімізації ризиків	6
<i>К.І. СЕРЄБРЯК.</i> Пріоритетні аспекти організаційно-управлінської діяльності корпорацій та їх інвестування	11
<i>Д.В. ВІННИК, Д.О. ШАЦЬКА, Н.В. БИЧКОВА.</i> Ukrainian M&A market: perspectives and risks	16
<i>Т.П. ГУДЗЬ.</i> Прогнозування фінансової рівноваги металургійних підприємств України	22
<i>Д.В. ГОЛОВІНА.</i> Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку як ключовий регулятор конвергенції фінансової звітності	27

CONTENTS

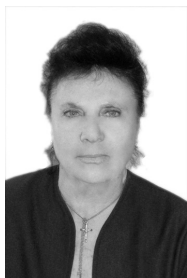
<i>V.I. KUTSENKO, V.M. ANISIMOV.</i> Socio-economic aspects of environmental and natural-technogenic treats from the temporarily occupied territories of Ukraine: ways of risk minimization	6
<i>K.I. SIERIEBRIAK.</i> Priority aspects of organizational and management activity of corporations and their investment	11
<i>D.V. VINNIK, D.O. SHATSKA, N.V. BYCHKOVA.</i> Ukrainian M&A market: perspectives and risks	16
<i>T.P. HUDZ.</i> Forecasting of financial equilibrium of Ukraine's metallurgical enterprises	22
<i>D.V. HOLOVINA.</i> International accounting standards board as a key financial reporting convergence regulator ...	27

КУЦЕНКО

Віра Іванівна

УДК 338.246.87

АНІСІМОВ

Вадим Миколайович
anisimov103@gmail.com

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
ЕКОЛОГІЧНИХ І ПРИРОДНО-
ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ ІЗ
ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ
ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: ШЛЯХИ
МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ**

**SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF
ENVIRONMENTAL AND NATURAL-
TECHNOGENIC TREATS FROM THE
TEMPORARILY OCCUPIED
TERRITORIES OF UKRAINE: WAYS OF
RISK MINIMIZATION**

д.е.н., професор, головн.н.с.,
Інститут економіки
природокористування та сталого
розвитку Національної академії
наук України

м.н.с., Інститут економіки
природокористування та
сталого розвитку Національної
академії наук України

KUTSENKO Vira Ivanivna – Doctor of Economics, Professor, Chief Researcher, Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine

ANISIMOV Vadym Mykolaiovych – Junior Researcher, Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine

У статті розглядається соціально-економічний аспект проблеми екологічних і природо-техногенних загроз, які виникли у зв'язку із існуванням в Україні тимчасово окупованих територій. Серед цих загроз визначаються найбільш серйозні, які створюють ризики не лише для вказаних територій, але й для прилеглих до них регіонів. Наголошується на тому, що техногенні та екологічні небезпеки з тимчасово окупованих територій на сьогодні фактично неможливо контролювати. У цьому зв'язку пропонуються два напрямки діяльності стосовно мінімізації названих загроз: міжнародний тиск на сторону окупанта та вплив на місцеве населення. Відмічаються існуючі проблеми соціально-економічного і правового характеру, що обмежують ефективність діяльності у цих напрямках та обґрунтовуються можливі заходи стосовно пом'якшення гостроти досліджуваної проблемної ситуації.

* * *

В статье рассматривается социально-экономический аспект проблемы экологических и природо-техногенных угроз, которые возникли в связи с существованием в Украине временно оккупированных территорий. Среди этих угроз определяются наиболее серьезные, которые создают риски не только для указанных территорий, но и для прилегающих к ним регионов. Подчеркивается, что техногенные и экологические угрозы с временно оккупированных территорий сегодня фактически невозможно контролировать. В этой связи предлагаются два направления деятельности по минимизации названных угроз: международное давление на оккупирующую сторону и влияние на местное население. Отмечаются существующие проблемы социально-экономического и правового характера, ограничивающие эффективность деятельности в этих направлениях и обосновываются возможные меры по смягчению остроты исследуемой проблемной ситуации.

* * *

Introduction. In the modern world, the importance of security issues has grown tremendously. At the same time, environmental and natural-technogenic threats are especially acute. Studying the security problems in Ukraine today, it is impossible not to take into account the presence of temporarily occupied territories in the Crimea and the Donbas, which poses numerous threats. Among these threats, environmental and technogenic remain almost unexplored, even though they may be more dangerous than military threats.

Purpose. Based on the foregoing, the purpose of the study is a socio-economic analysis of environmental and technogenic threats emanating from the temporarily occupied territories of our state, as well as justification of possible ways to neutralize these threats. Considering, without taking into account socio-economic aspects it is impossible to prevent the negative consequences of these threats.

Results. The temporarily occupied territories of Ukraine are zones of concentration of industrial enterprises, the consequences of functioning of which are harmful to the environment. As a result, in these territories long before their occupation zones of ecological disadvantage were formed, and in some cases - zones of environmental disaster. The conditions of the occupation further intensified the natural-technogenic threats. Among these threats, the most serious are those that pose risks not only for the occupied territories, but also for the regions adjacent to them. However, technogenic and environmental hazards from temporarily occupied territories are virtually impossible to control today. In this regard, two directions of activity to minimize these threats are proposed: international pressure on the state that actually controls these territories and the impact on their local population. At the same time, existing problems of a socio-economic and legal nature that currently limit the effectiveness of activities in these directions are noted, as well as possible measures to mitigate the severity of the investigated problem situation are motivated.

Conclusion. Activities to prevent the risks of environmental and technogenic threats from the temporarily occupied territories of Ukraine should be carried out at the international and local levels. At the international level, compensation should be sought from the state controlling these territories for damage caused, including environmental damage. At the local level, it is necessary to carry out activities aimed at positively influencing the population of the occupied territories, taking into account the problems of natural and technogenic safety.

Ключові слова: безпека, соціально-економічна ситуація, екологічні та техногенні загрози, тимчасово окуповані території України

Ключевые слова: безопасность, социально-экономическая ситуация, экологические и техногенные угрозы, временно оккупированные территории Украины

Keywords: safety, socio-economic situation, environmental and technogenic threats, temporarily occupied territories of Ukraine

„Неможна допустити, щоб люди спрямовували на своє власне знищення ті сили природи, які вони зуміли відкрити й підкорити.“

Ф. Жоліо-Кюрі

ВСТУП

Безпека сьогодні є однією з найгостріших проблем сучасності. Водночас глобальні масштаби загострення екологічної ситуації на перший план висувають природно-техногенні ризики, пов'язані зі зростанням антропогенного навантаження на довкілля. Усвідомлення цього обумовило постановку питання відомим німецьким вченим У. Беком про те, що існує в нинішню епоху суспільство є "суспільством ризику" [1]. Вказана концепція сьогодні у світовій науці набула авторитетного звучання. Важливою констатацією, яка сформульована у рамках названої концепції і ґрунтується на емпіричних фактах, є висновок про те, що ризики у рамках певного суспільства мають тенденцію до концентрації у менш заможніших верств населення; і так само на міждержавному рівні – ризики частіше і більше зустрічаються у менш розвинених країнах [1, с. 5-7]. Отже, соціально-економічні негаразди є середовищем для наростання різноманітних ризиків. Тому закономірним видається те, що в умовах системної суспільно-економічної кризи, яку нині переживає Україна, проблеми безпеки активно досліджуються вітчизняними науковцями у широкому соціально-економічному контексті, а саме в таких аспектах як: запобігання соціальним загрозам (В.П. Удовиченко, В.І. Куценко, О.П. Коваль), формування інституційних механізмів екологічної безпеки (Г.О. Обиход) [2, 3, 4].

Досліджуючи проблеми безпеки в Україні на сьогодні, неможливо не враховувати наявність тимчасово окупованих територій на Кримському півострові (Автономна Республіка Крим та місто Севастополь) та на Донбасі (окремі райони Донецької та Луганської областей). Поява та подальше існування цих територій породило для української держави численні загрози: як воєнного характеру, так і соціально-економічні, гуманітарні, інформаційні, природно-техногенні, екологічні. Це обумовлює звернення провідних вітчизняних науковців – О.І. Амоші, О.С. Власюка, В.П. Горбуліна, Е.М. Лібанової, а також інших, до аналізу соціально-економічних проблем наслідків військової агресії проти нашої держави та виникнення у ній нової реальності, пов'язаної з існуванням окупованих територій [5, 6, 7]. Проте залишаються майже недослідженими питання екологічних та природно-техногенних загроз, які мають місце на тимчасово окупованих територіях нашої країни. Вказані загрози видаються найбільш небезпечними, у чому навіть маючими більшу небезпеку, ніж воєнні загрози, що

обумовлюється як загальною несприятливою екологічною ситуацією у нашій країні, так і наявністю гострих кризових явищ в її соціально-економічному житті.

МЕТА РОБОТИ

Виходячи із вищезазначеного, метою нашого дослідження є соціально-економічний аналіз природно-техногенних та екологічних загроз, які надходять з тимчасово окупованих територій нашої держави з наступним обґрунтуванням можливих шляхів нейтралізації цих загроз. Останнє видається неможливим без врахування відповідних соціально-економічних аспектів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною основою дослідження є експертні матеріали та відповідні повідомлення представлені у науково-аналітичних розробках, ресурсах всесвітньої мережі Інтернет, періодичних виданнях. Дослідження здійснювалось використовуючи загальнонаукові методи: аналіз, синтез, системний підхід із задіянням таких методичних прийомів, як огляд, порівняння, узагальнення, проведення аналогій.

РЕЗУЛЬТАТИ

Тимчасово окуповані території України являють собою зони концентрації промислових підприємств, що мають виробничий цикл з використанням шкідливих для здоров'я людини і навколишнього природного середовища речовин, а також наявність небезпечних в екологічному плані відходів і кінцевої продукції. Переважна частина вказаних виробництв є застарілими у техніко-технологічному плані, що підсилює їх природно-техногенну небезпек. Особливо небезпечними для довкілля є сховища та відстійники відповідних виробничих відходів. Внаслідок цього на названих територіях ще задовго до їх окупації утворились зони екологічного неблагополуччя, а в окремих випадках – зони екологічного лиха.

Насамперед, це має місце на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, де сконцентровано підприємства металургійної, гірничо-видобувної та хімічної промисловості [6, с. 22-25]. Підприємства хімічної промисловості, що потенційно мають природно-техногенну небезпеку, існують і на Кримському півострові. Одна з таких загроз із тимчасово окупованого Криму вже зреалізувалась, зокрема: внаслідок викиду на підприємстві "Ukrainian Chemical Product" (раніше „Кримський Титан“) шкідливої хімічної речовини, від якої постраждали як мешканці навколишні тимчасово окупованих територій, так і прилеглі до них районів Херсонської області [8].

Отже, серед природно-техногенних загроз з тимчасово окупованих територій України є як ті, що ло-

калізуються в межах цих територій, так і ті, що можуть розповсюджуватись на інші території нашої держави. Особливо небезпечними у цьому зв'язку є агровози, пов'язані з підтопленням вугільних шахт на Донбасі. Це може мати різноманітні негативні наслідки [9].

Найбільш гострою серед усіх негативних наслідків виходу на поверхню води із затоплюваних вугільних шахт є проблема забруднення цими шахтними водами поверхневих вод і підземних водоносних горизонтів, що слугують джерелами питної води, роблячи її непридатною для вживання людьми [10]. Водночас особливо загрозливою є ситуація на шахті у місті Бунге (колишній Юнокомунарівськ), на якій свого часу було здійснено підземний ядерний вибух, унаслідок чого там відбулося накопичення радіоактивних речовин. Однак діюча на сьогодні у цьому непідконтрольному українській владі місті адміністрація заявила про припинення відкачування води на названій шахті [11].

Окрім того, надзвичайно серйозною техногенною небезпекою, породженою підтопленням шахт, може стати просідання ґрунту та техногенні землетруси, що потенційно загрожують цілим містам і селищам. Ця небезпека є загрозливою і для населених пунктів на звільнених територіях, де у селищах і двох містах, – Бахмут та Соледар, нині проживає понад 100 тисяч осіб, оскільки вони знаходяться на пониззі відносно затоплюваних шахт на ґрунтах, під якими наявні гірські породи, що піддаються розмиванню водою і, відповідно, саме в ці ґрунти просочуються шахтні води [12]. Відносно найбільш масштабної природно-техногенної загрози, зумовленої неконтрольованим підняттям води із затоплюваних на Донбасі шахт, експертами відмічається неможливість нині визначити, до якого підземного горизонту та протягом якого проміжку часу буде відбуватися це підняття [13].

У цілому, по суті природно-техногенні та екологічні загрози є такими, що створюють постійні ризики, які в умовах тимчасово окупованих територій України надзвичайно посилюються через неможливість здійснення необхідного контролю за їх розвитком.

Виходячи з об'єктивної неможливості взаємодії чинної української влади з нинішніми адміністраціями тимчасово окупованих територій стосовно запобігання загроз природно-техногенних катастроф можливими є два напрямки реалізації діяльності відносно цього, а саме: на міжнародному рівні, звертаючись до міжнародних організацій та інших держав із закликом стосовно здійснення відповідного тиску на державу-окупанта, та на регіональному і місцевому рівні, здійснюючи вплив на проживаюче на цих територіях населення, що безпосередньо потерпає від погіршення екологічної ситуації та найперше потрапляє у зону ураження в умовах реалізації ризиків природно-техногенних і екологічних загроз.

Реалізація вказаних напрямів стосовно попередження виникнення негативних наслідків від природно-техногенних та екологічних загроз із тимчасово окупованих територій України має передусім здійснюватись, виходячи з розвитку відповідних соціально-економічних процесів.

На міжнародному рівні це може бути висунення Російській Федерації як державі, що фактично конт-

ролює окуповані українські території, відповідних вимог стосовно фінансової компенсації збитків навколишньому природному середовищу з метою попередження подальшого погіршення ситуації з природно-техногенною безпекою на цих територіях. До речі, певним прецедентом може стати те, що вже цілий ряд українських суб'єктів економічної діяльності, зокрема таких, як "Нафтогаз України" та "Ощадбанк" подали у різні міжнародні арбітражні суди позови проти російських відповідачів і виграли ці позови. Ці позови стосувались компенсації збитків, завданих у процесі агресії та окупації Російською Федерацією частини території української держави. Однак рішення міжнародного арбітражного суду не може змусити сторону, що програла, сплачувати компенсацію збитків, якщо вона цього не бажає робити, як це є у випадку з Російською Федерацією.

З моменту початку агресії Російської Федерації проти України робилось багато спроб розрахувати відповідні розміри завданих збитків. Проте і на сьогодні відсутні повні, цілісні розрахунки як економічних (включно з руйнацією виробничих потужностей та інфраструктури), так і екологічних, а також соціально-психологічних збитків окремим громадянам, оскільки всі експерти, які здійснювали відповідні підрахунки, оперували різними методиками підрахунку. Найбільш повними підрахунками, на наш погляд, видаються ті, що були здійснені на 2018 р. авторитетним експертом міжнародної неурядової організації Євразійський центр "Атлантичної Ради" Андресом Аслундом, згідно яких збитки України внаслідок окупації Криму та війни на Донбасі були оцінені в 98,4 млрд. дол. США. Поряд із тим, на початку 2019 р. в Україні для збору даних про збитки від російської агресії була створена спеціальна міжвідомча комісія, підпорядкована Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. Наша держава в особі Рахункової палати України, також ініціює створення у рамках Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) міжнародної робочої групи з аудиту завданих збитків і втрат через військовий конфлікт. Проте, як зазначають експерти, навіть із розрахунком збитків за визнаною на міжнародному рівні методикою існують великі сумніви стосовно того чи сторона агресора за нинішньої міжнародної ситуації компенсує заподіяну нею шкоду [14].

Таким чином, діяльність на міжнародному рівні задля попередження природно-техногенних та екологічних загроз з тимчасово окупованих територій України шляхом стягнення фінансової компенсації зі сторони окупанта не може бути ефективною, оскільки задля цього не створено відповідних юридично-правових умов у рамках міжнародного права.

У цьому контексті доцільною є реалізація заходів щодо попередження природно-техногенних та екологічних загроз із тимчасово окупованих територій України, звернення особливої уваги на регіональний та місцевий рівні, де безпосередньо відбувається формування названих загроз. За цих умов треба враховувати, що загальна реакція населення, проживаючого на окупованих територіях на існуючі природно-техногенні та екологічні загрози, є достатньо пасивною. Перед-

усім зазначене є характерним для населення Донбасу. Так, наприклад, у проведеному на початку минулого десятиліття масштабного соціологічного дослідження Донецької області серед різноманітних соціально-економічних проблем, які хвилювали на той час мешканців регіону, екологічна тематика взагалі відсутня [15]. Це обумовлено тим, що вони звикли жити в прибуткових для староіндустріального регіону не благополучних екологічних умовах. Значне погіршення у зв'язку із окупацією соціально-економічних умов життя населення стало ще одним чинником, що не сприяє посиленню уваги населення Донбасу до проблем природно-техногенних й екологічних загроз. Адже, як зазначалося на початку, наявність проблем у соціально-економічному розвитку збільшують різноманітні ризики.

Отже, на регіональному та місцевому рівнях заходи з попередження природно-техногенних та екологічних загроз із тимчасово окупованих територій України мають реалізовуватись у рамках активної соціально-економічної політики, що передбачають необхідність формування умов для здійснення позитивного впливу з боку української влади на населення цих територій. Відтак можливо видається конструктивна пряма комунікація з цим населенням, поза органами окупаційної влади, що у перспективі може забезпечити не лише вирішення проблеми мінімізації ризиків екологічних природно-техногенних загроз із тимчасово окупованих територій, але й стратегічна мета атракції, тобто привернення на свій бік, їх населення. Очевидно, що остаточно мета досягнення атракції, формування привабливого образу України серед населення окупованих територій буде досягнута лише тоді, коли рівень соціально-економічного розвитку та умов життя в Україні будуть безперечно вищими тих, що існують на окупованих територіях.

За останні роки Україною вже було напрацьовано певні соціально-економічні інструменти активної співпраці з жителями тимчасово окупованих територій стосовно ефективного вирішення їх соціально-економічних проблем, що має сприяти й вирішенню проблеми мінімізації природно-техногенних та екологічних ризиків із зазначених територій. Проте у цілому взаємовідносини України з тимчасово окупованими територіями в Криму та на Донбасі у соціально-економічному аспекті на сьогодні є безсистемними.

Так, на урядовому рівні було заявлено про відмову сплачувати пенсії жителям окупованих територій Донбасу, але в подальшому прийнято рішення для продовження їх пенсійного обслуговування. Загалом з початком гібридної війни українською владою було взято курс на згорання контактів із територіями, які опинилися під ворожою окупацією. Відповідно було припинено банківське обслуговування їх населення фінансовими послугами. Також для цих територій було перервано енерго-, водо- та газопостачання, регулярне транспортне, поштове та телефонне сполучення, хоча на окупованих територіях Донбасу продовжували діяти зареєстровані на неокупованій території підприємства, що сплачували податки до державного бюджету України та поставляли в неокуповані регіони свою продукцію, зокрема вугілля. Проте також мав місце і широкий потік через лінію розме-

жування, як на Донбасі, так і в Криму, контрабандних товарів. Усе це викликало незадоволення громадськості, під тиском якої було ухвалено рішення про встановлення блокади тимчасово окупованих територій, спочатку стосовно Кримського півострова, а потім Донбасу.

Разом із тим для окупованого Кримського півострова продовжує бути чинним Закон України «Про вільну економічну зону «Крим», який прирівнює жителів півострова до нерезидентів, що не дає їм можливості здійснювати фінансові операції в українських банках, створюючи за цих умов великі незручності [16]. Натомість згідно з цим законом представникам українського великого бізнесу надаються пільгові умови здійснення економічної діяльності у Криму, незважаючи на його окупацію.

Ситуація стосовно блокування Донбасу є такою, що наразі вугілля з окупованих територій Донбасу закуповується, але вже через посередників у третіх країнах і з використанням корупційних схем. Поряд із тим, на окупованих територіях Донецької та Луганської областей залишаються виробничі потужності підприємств, зареєстрованих на інших – неокупованих, територіях України й продовжують сплачувати внески до зведеного бюджету України. Водночас Держказначейство жодних бюджетних платежів на окупованих територіях не проводить [17].

ВИСНОВКИ

Таким чином, діяльність з попередження ризиків загроз природно-техногенної та екологічної безпеки, які походять з тимчасово окупованих територій України на регіональному та місцевому рівнях передбачає застосування активних методів позитивного впливу на населення цих територій, тим самим створюючи сприятливі умови для його залучення до участі у боротьбі з природно-техногенними та екологічними загрозами в місцях проживання. Однак відсутність системності у нині існуючих соціально-економічних відносинах із тимчасово окупованими територіями являє собою ключову проблему, для розв'язання якої необхідно має бути здійснено розроблення та ухвалення загальнодержавної стратегії повернення тимчасово окупованих територій України, що має реалізовуватись на міжнародному та внутрішньодержавному (регіональному і місцевому) рівнях. Якщо на міжнародному рівні йдеться про необхідність добитись від держави, яка фактично контролює ці території, компенсації за заподіяну шкоду, включаючи екологічні збитки, то на внутрішньодержавному рівні має здійснюватись діяльність для позитивного впливу на населення окупованих територій, з урахуванням проблем природно-техногенної безпеки.

Список використаних джерел

1. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. М.: Прогресс-Традиция, 2000. 384 с.
2. Куценко В.І., Удовиченко В.П. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку: монографія. Чернівці: Видавництво Лозовий В.М., 2011. 656 с.
3. Коваль О.П. Соціальна безпека: сутність та вимір: наукова доповідь. К.: НІСД, 2016. 34 с. URL: www.niss.gov.ua/public/File/2016_nauk.../social_bezpeka.pdf
4. Обиход Г.О. Інституціоналізація екологічної безпеки України: монографія. К.: Логос, 2016. 304 с.

5. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. К.: НІСД, 2015. 474 с.

6. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики / Е.М. Лібанова, О.І. Амоша, В.П. Вишневецький та ін. К. 2015. 186 с.

7. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.

8. „Токсичне повітря” з Криму: чим загрожує ситуація на заводі „Титан”. BBC News Україна. 4.09.2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45412401>

9. Затоплення шахт неподконтрольного Донбасу: Два последствия. Донецкие новости. Региональный портал Донбасса. 07.05.2018. URL: <https://dnews.dn.ua/news/675355>

10. Сценарій катастрофи. 2,5 млн. людей можуть стати екологічними біженцями через підтоплення шахт на Донбасі. Новое время. 05.03.2018. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/stsenariji-katastrofi-2-5-mln-osib-mozhut-stati-ekologichnimi-bizhentsjami-cherez-pidtoplennja-shakht-na-donbasi-2455378.html>

11. Ярошенко О. Бойовики «ДНР» зібралися затопити шахту з радіоактивними відходами. Наслідки непередбачувані. Україна молода. 25.04.2018. URL: <http://umoloda.kiev.ua/number/0/2006/122652/>

12. І війни не треба: на Донбасі може “потонути” ціле місто. 112.ua. 12.06.2017. URL: <https://ua.112.ua/statji/i-viiny-ne-treba-na-donbasi-mozhe-potonuty-tsile-misto-395251.html>

13. Болота и солончаки: Последствия останковки откачки шахтных вод на Донбассе. Донецкие новости. Региональный портал Донбасса. 21.05.2018. URL: <https://dnews.dn.ua/news/676829>

14. Заремба А. Расплата за войну: как заставит Россию заплатить за ущерб Украине. УНИАН: Информационное агентство. 20.03.2019. URL: <https://www.unian.net/politics/10486413-rasplata-za-voynu-kak-zastavit-rossiyu-zaplatit-za-ushcherb-ukraine.html>

15. Донецкий регион у зеркале экономической социологии: монография / Є.І. Суїменко, О.Ф. Новікова, О.В. Панькова та ін. Київ; Донецьк, 2006. 400 с.

16. Жителів окупованого Криму все ж визнали нерезидентами. Економічна правда. 13.01.2016. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2016/01/13/576353/>

17. Україна продовжує отримувати податки з ОРДЛО – голова Держказначейства. УНІАН: Інформаційне агентство. 20.02.2019 URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10453938-ukrajina-prodovzhuye-otrimuvati-podatki-z-ordlo-golova-derzhkaznacheystva.html>

References

1. Bek U. Risk Society: Towards a New Modernity. Moscow: Progress-Tradition, 2000. 384 p. (in Russian).

2. Kutsenko V.I., Udovychenko V.P. Social safety in the context of sustainable development: monograph. Chernihiv: Publisher Lozovy V.M., 2011. 656 p. (in Ukrainian).

3. Koval O.P. Social Security: Essence and Measurement:

scientific report. Kyiv: NISD, 2015. 34p. URL: www.niss.gov.ua/public/File/2016_nauk.../social_bezpe.pdf (in Ukrainian).

4. Obykhod H.O. Institutionalization of environmental safety of Ukraine: monograph. Kyiv: Logos, 2016. 304 p. (in Ukrainian).

5. Donbas and Crimea: return price: monograph / ed. by V.P. Horbylin, O.S. Vlasjuk, E.M. Libanova, O.M. Lyashenko. Kyiv: NISD, 2015. 474 p. (in Ukrainian).

6. Revial of Donbas: Assessment of Socio-Economic Losses and Priorities of State Policies / E.M. Libanova, O.I. Amosha, V.P. Vyshnevskiy et al. Kyiv. 2015. 186 p. (in Ukrainian).

7. World Hybrid War: Ukrainian Front: monograph / ed. by V.P. Horbylin. Kyiv: NISD, 2017. 496 p. (in Ukrainian).

8. "Toxic air" from the Crimea: what threatens the situation at the plant "Titan". BBC News Ukraine. 2018.09.04. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45412401> (in Ukrainian).

9. Flooding of the mines of uncontrolled Donbass: Two consequences. Donetsk news. Donbass Regional Portal. 2018.05.07. URL: <https://dnews.dn.ua/news/675355> (in Russian).

10. Disaster scenario. 2.5 million people can become ecological refugees due to flooding of mines in the Donbass. New time. 2018.03.05. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/stsenariji-katastrofi-2-5-mln-osib-mozhut-stati-ekologichnimi-bizhentsjami-cherez-pidtoplennja-shakht-na-donbasi-2455378.html> (in Ukrainian).

11. Yaroshenko O. Warriors-terrorists "DNR" gathered to flood a mine with radioactive waste. Consequences are unpredictable. Ukraina moloda. 2018.04.25. URL: <http://umoloda.kiev.ua/number/0/2006/122652/> (in Ukrainian).

12. No war is needed: the whole city can "drown" in the Donbas. 112.ua. 2017.06.12. URL: <https://ua.112.ua/statji/i-viiny-ne-treba-na-donbasi-mozhe-potonuty-tsile-misto-395251.html> (in Ukrainian).

13. Marshes and salt marshes: The consequences of stopping the pumping of mine waters in the Donbass. Donetsk news. Donbass Regional Portal. 2018.05.21. URL: <https://dnews.dn.ua/news/676829> (in Russian).

14. Zarembo A. Paying for war: how to make Russia pay for the damage to Ukraine. UNIAN: News Agency. 2019.03.20. URL: <https://www.unian.net/politics/10486413-rasplata-za-voynu-kak-zastavit-rossiyu-zaplatit-za-ushcherb-ukraine.html> (in Russian).

15. Donets'k region in the mirror of economic sociology: monograph / Ye.I. Suyimenko, O.F. Novikova, O.V. Pan'kova et al. Kyiv. Donets'k. 2006. 400 p. (in Ukrainian).

16. Inhabitants of the occupied Crimea nevertheless recognized as non-residents. Ekonomichna Pravda. 2016.01.13. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2016/01/13/576353/> (in Ukrainian).

17. Ukraine continues to receive tax from Separate districts of Donetsk and Luhans'k regions – Head of the State Treasury Service of Ukraine. UNIAN: News Agency. 2019.02.20. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10453938-ukrajina-prodovzhuye-otrimuvati-podatki-z-ordlo-golova-derzhkaznacheystva.html> (in Ukrainian).

СЕРЄБРЯК

Ксенія Ігорівна

УДК 334

ПРІОРИТЕТНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ ТА ЇХ ІНВЕСТИВАННЯPRIORITY ASPECTS OF ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT
ACTIVITY OF CORPORATIONS AND THEIR INVESTMENT

д.е.н., доцент, професор
кафедри, Східноукраїнський
національний університет
імені Володимира Даля

SIERIEBRIAK Kseniia Ihorivna – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of department, East-Ukrainian National University after Volodymyr Dahl

У статті досліджувалися методологічні основи та теоретичні положення стосовно організаційно-управлінської діяльності корпорацій та інших об'єднаних підприємств, стратегій управління корпоративними підприємствами. Досліджена система цілей корпоративної стратегії підприємств та фактори залежності цієї системи від якості управлінських дій. Теоретично обґрунтовані критерії оцінювання ефективності діяльності корпорацій та моделі управління ними, які знаходяться під впливом негативних явищ. Аналізувалися макроекономічні фактори інвестування корпорацій.

* * *

В статье исследовались методологические основы и теоретические положения организационно-управленческой деятельности корпораций и других объединений предприятий, стратегии управления корпоративными предприятиями. Исследовалась система целей корпоративной стратегии предприятий и факторы зависимости этой системы от качества управленческих действий. Теоретически обоснованы критерии оценивания эффективности деятельности корпораций и модели управления ними, которые подвержены влиянию негативных явлений. Анализировались макроэкономические факторы инвестирования корпораций.

* * *

The article studies methodological foundations and theoretical provisions of organizational and management activity of corporations and other business combinations, the strategies of corporate enterprise management. The system of goals of enterprise corporate strategy and factors of dependence of this system on the quality of management actions are researched. Criteria for evaluating efficiency of corporate activity and management models subject to the influence of negative phenomena are theoretically substantiated. Macroeconomic factors of corporate investment are analyzed. It is determined that strategic management of the corporation focuses the production activity on the needs of consumers. It is based on strengthened potentials, optimal allocation of resources among its strategic units, which can conduct individual business activities taking into account the synergy effect and are a complex of means for shaping and implementing the strategy developed to achieve the strategic goals of the corporation activity.

It is provided the beneficial coexistence of enterprises with different forms of management, the objective of corporate management should be to realize their interest in controlling the activities of a corporation or a joint stock company taking into account characteristics of portfolio investors. The control as the main function of management integrates all types of management activities. Having gained experience in corporate building and corporate management, portfolio investors have come to the conclusion that control can be exercised without a controlling interest. Ownership of equity does not ensure efficiency and effectiveness of control.

Ключові слова: корпорація, управління, інвестиції, корпоративна стратегія, ефективність, моделі управління, інвестиційний клімат, діяльність

Ключевые слова: корпорация, управление, инвестиции, корпоративная стратегия, эффективность, модели управления, инвестиционный климат, деятельность

Keywords: corporation, management, investment, corporate strategy, efficiency, management models, investment climate, activity

ВСТУП

Формування та концентрація значного організаційного, технологічного, науково-виробничого, інтелектуального та промислового потенціалів у корпораціях, сприятиме утворенню середовища, яке буде залучати нові інвестиції на розробку та виробництво високоефективної і конкурентоспроможної продукції. Формування корпорацій, як юридичної установи, що по своїй суті є основою господарського устрою, виявляється через синергетичні взаємозв'язки суб'єктів господарської діяльності, об'єднаних виробничими процесами. Тому на реакцію введення ринкових відносин, корпорації реагують стабілізуючою роботою взаємопов'язаних структурних підрозділів.

Органи управління регіонами та країни в цілому

завжди ставили пріоритетними стратегічні завдання відносно залучення обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій в Україну, а підйом та зростання економіки були основними напрямками розвитку у всі часи. Не зважаючи на це, вихід з стану циклічного спаду відбувається дуже повільно. Таким чином, залишається актуальним питання формування об'єктивних і науково обґрунтованих критеріїв оптимізації інвестиційного портфелю, сформованого у рамках інвестиційної стратегії корпорації; пошуку ефективних джерел інвестицій та виявлення факторів впливу на інвестиційну активність підприємств, які під дією постійних ризиків, використовуючи різноманітні форми управління, створюють корпоративні об'єднання, акціонерні товариства або транснаціональні компанії тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

У наукових роботах таких вчених, як І.В. Заблудська, О.І. Амоша, С.А. Якубовській, І.Л. Сазонець, М.Г. Чумаченко, Ю.В. Макагон, О.Г. Білорус, Ю.Г. Козак, Л.А. Кастирко, І.Р. Бузько, Р.А. Галгаш, О.І. Рогач, І.М. Семененко, Ю.І. Клюс та інших досліджувалися питання глобалізації розвитку у світі геополітики, тенденції розвитку інвестиційного ринку в умовах зростаючої конкуренції, питання прямих іноземних інвестицій в економічне зростання транснаціональних корпорацій та країн-реципієнтів, досліджувалися великі корпорації в аспекті міжнародних відносин; питання впливу глобалізації інвестиційної і виробничої діяльності на національні економіки, сталий розвиток, питання стратегічного управління великими корпораціями, інвестиційного клімату, як показнику ефективності державного управління та низка інших питань.

У дослідженнях вчених теоретичні проблеми аналізуються на різних рівнях узагальнення економічних явищ. Існує об'єктивна необхідність у теоретичній досконалості існуючих положень та підходів до формування корпорацій і методів управління ними для забезпечення ефективного функціонування. Це визнає актуальність обраної теми та напряду дослідження.

МЕТОЮ РОБОТИ є дослідження і обґрунтування теоретичних положень та аспектів стосовно організаційно-управлінської діяльності корпорацій та їх інвестування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження використано сукупність загальнонаукових методів: порівняння, аналогія, спостереження та аналіз, вивчення джерел інформації, уточнення існуючих відомостей, прогнозування, формування висновків.

Методологічною основою статті виступають дослідження вітчизняних та іноземних науковців, аналіз наукових праць вчених, монографій, матеріалів науково-практичних конференцій, законодавчих актів та нормативних документів з економічних питань. Під час проведення дослідження використано методи узагальнення та систематизації основних індикаторів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Організація корпорацій, акціонерних товариств та інших об'єднань в Україні відбувається у складних умовах недовіри з боку іноземних та вітчизняних інвесторів політиці країни у частині формування стратегічних інвестиційних механізмів; коли діяльність приватних та комерційних банків орієнтована виключно на короткострокові кошти; зниження загального платоспроможного попиту та інвестиційного партнерства, а головне, все це відбувається в умовах дії недостатньо розвинених механізмів корпоративного управління. Тому важливо побудувати модель корпоративної економіки у такому вимірі, де певне місце будуть займати держава, корпорації, ринок, що призведе до стабілізації ринкових коливань та створить умови для управління економікою держави, регіонів, окремих корпорацій.

Використовуючи фінансові механізми впровадження альтернативних джерел і форм отримання додаткових

інвестицій, у тому числі й зарубіжних, корпорації здатні не тільки збільшити потужність ресурсного потенціалу, а й змінити фінансове становище українських підприємств, а отже, держави у цілому.

О.М. Брадул та В.В. Рябініна [1. с. 880] визначають ознаки, притаманні корпораціям, так: самостійність корпорації, як окремої юридичної особи; обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів; централізоване управління корпорацією. Ця характерна ознака корпорації виникає у результаті делегування інвесторами, разом з відповідальністю за її діяльність, відповідних повноважень у здійсненні менеджментом управління корпорацією.

Домінуючим фактором у досягненні стратегічних завдань корпорацій є, по-перше, стратегія корпоративного управління, яка скерована на залучення великих сторонніх іноземних інвесторів, впровадження інновацій, через розвиток інноваційних процесів; по-друге, відносини власності, створення такого середовища, як внутрішнього, так і зовнішнього, яке буде сприяти розвитку конкуренції.

Корпорація під час створення має на меті забезпечення виконання завдань розвитку певної галузі, яка є цікавою для приватних інвесторів: вирівнювання фінансового стану підприємств або бізнесових структур, які перебувають в стані рецесії; здійснення фінансової підтримки підприємств, функціонування яких є важливим в ланцюгу технологічного виробництва або інноваційного процесу в окремому середовищі; забезпечення зовнішньої безпеки; стимулювання розвитку інноваційних напрямів тощо.

Перелік наведених завдань, виконання яких забезпечує створення корпорації не повний, але на їх підставі можна прорахувати основні кроки на шляху до їх виконання: забезпечення фінансової стабільності шляхом виключення або зменшення числа збиткових підприємств, дотримання вимог безпеки, надання поштовху в розвитку тих галузей, які належать до інноваційних, організація та розвиток внутрішніх структур, які впроваджуватимуть інноваційні процеси на підприємстві, оптимізація ресурсного потенціалу, сприяння інвестиційної привабливості.

Універсальною ж метою управління корпорацією, на думку Я.І. Белоусова [2. с. 152-162], є створення стійкої конкурентної переваги. Її забезпечує контроль за раціональною експлуатацією ресурсів, сприяючих підвищенню вигоди; неабияке значення мають додаткові інвестиції, залучені із конкурентного середовища, яке знаходиться зовні.

Стратегічне управління корпорацією орієнтує виробничу діяльність на потреби споживачів, базується на укріпленні потенціалів, оптимальному розподілі ресурсів між його стратегічними підрозділами, які можуть вести окремо господарську діяльність, з урахуванням ефекту синергії та являють собою комплекс засобів з формування і здійснення стратегії, розробленої з метою досягнення поставлених стратегічних завдань у діяльності корпорації.

Здійснення промислової та інвестиційної діяльності у конкретному середовищі визначається через фактори ризику та його якісні характеристики, в якому корпорація набуває розвитку, з урахуванням комплексу умов та факторів, під дією яких вирішують зав-

дання залучення та накопичення інвестицій в корпоративне управління.

Створення ефективної системи управління корпорацією за допомогою механізмів внутрішньогосподарського управління, яка реалізується через різні форми господарювання, що мають характерні властивості, наприклад, внутрішню корпоративну цінову політику, що визначається стратегією корпорації, а не ринком, або наявність розподіленого на частки капіталу, є важливим посиленням щодо активізації інвестування економіки України. Такою формою, наприклад, можуть бути акціонерні форми.

І.Л. Сазонець [3. с. 109] визначає, що акціонерна форма це організаційно правова форма управління, що одержала значне поширення і має загально визначені переваги у світовій системі господарювання, разом з тим має деякі особливості, визначення яких пріоритетне для формування вітчизняної концепції корпоративного управління та ефективної фінансової діяльності корпорації. До таких особливостей можна віднести: система управління акціонерним товариством є більш громіздкою в порівнянні з підприємствами інших організаційно-правових форм, приватними підприємствами державного сектора економіки; склад акціонерів постійно змінюється; якщо кількість акціонерів є значною, а підприємство інвестиційно-привабливим, в якості номінальних власників акцій, неминуче з'являються інституціональні інвестори; діяльність акціонерного товариства, як емітента обов'язково припускає його взаємодію з професійними операторами фондового ринку, а також органами державного регулювання, що регламентують кроки учасників фондового ринку.

Ефективність роботи акціонерних товариств, корпорацій та інших об'єднань підприємств знаходиться в залежності від якості здійснених управлінських дій, взаємодії між ключовими складовими акціонерних товариств, акціонерами і персоналом; відсутності побудованого алгоритму з формування комплексу інновацій. Передумовами їх успішної інвестиційної діяльності є ефективне корпоративне управління, яке потребує створення відповідних умов, надаючи деякі переваги у пошуку та залученні альтернативних джерел інвестування.

Останнім часом спостерігається зацікавленість корпорацій у появі великого стратегічного вітчизняного або іноземного інвестора, оскільки присутність цілої низки проблем у корпоративній діяльності, ще й відсутність у населення достатнього ступеня інвестиційної кваліфікації, прозорості у здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємств, неналежне корпоративне управління, порушення прав акціонерів або виконавців, не бачення ними перспектив розвитку, ускладнення політичних відносин, обумовлено недостатністю інвестиційних ресурсів.

Е.Ю. Копп [4. с. 207-210] визначає, що готовність інвесторів до вкладення капіталів, у тій чи іншій державі залежить від ступеня розвитку у ньому інвестиційного клімату – сукупності політичних, економічних, юридичних, соціальних, побутових та інших факторів, які визначають ступінь ризику капіталовкладень і можливість їх ефективного використання. До числа головних відноситься, наявність достатньо сприят-

ливої, правової обстановки. Стабільне законодавство в області залогового права, страхування фондового ринку відносно гарантованості повернення коштів та чітка правова база для інвесторів у фінансовому, валютному, податковому, тарифному та нетарифному регулюванні є стимулом для підвищення інвестиційної активності у нашій державі.

Завданням корпоративного управління за умови вигідного співіснування підприємств з різними формами управління повинна стати реалізація їх зацікавленості до контролю над діяльністю корпорації або акціонерного товариства, з урахуванням характерних особливостей портфельних інвесторів. Контроль як основна функція менеджменту об'єднує всі види управлінської діяльності. Портфельні інвестори, набувши досвіду побудови корпорацій та корпоративного управління, прийшли до висновку, що контроль може бути здійсненим і без контрольного пакету акцій. Володіння акціонерним капіталом не забезпечує ефективність та результативність контролю.

У роботі зазначається, що системний підхід до управління корпорацією надає можливість встановити логічний взаємозв'язок між задіяними сторонами, впливає на результативність управління, визначаючи генерування фінансово-економічного результату діяльності корпорації за допомогою забезпечення інтеграції та координації конкретних системо-утворюючих елементів. З позиції результату управління, підсумковою характеристикою є результативність управління, тобто рівень досягнення певних якісних та кількісних результатів діяльності підприємств. Результативність, зі свого боку, є комплексною категорією, яка містить дієвість, економічність діяльності підприємств, якість трудового життя, інноваційну активність.

Ефективність контролю управління не абсолютна для корпорації, вона завжди оцінюється з точки зору як корпорації, так і суспільства, а також в порівнянні з іншими підприємствами [5. с. 262].

Забезпечення мінімізації ризиків, сформованих у внутрішньому середовищі, які включають ризикові біржові операції, що приносять збитки, реалізацію або зміну стратегії, яка не відповідає стратегії власників, ризики втрати комерційної інформації, ризики допущення помилок внаслідок низького професійного рівня персоналу, реалізується через ефективність та вчасність контролю.

Побудована модель корпоративного управління, яка знаходиться під впливом негативних економічних явищ, спирається на слабкий ресурсний потенціал, ослаблений розподілом між партнерами, недосконалість управлінських дій, застарілі інструменти управління та відсутність способів взаємодії як в межах ієрархії, так і в межах зв'язків субординації, низький рівень професіоналізму апарату управління та нечітко визначений рівень управління та розуміння завдань, має об'єктивно невірно побудовану стратегію управління, яка здатна гальмувати досягнення мети та не відповідає вимогам сьогодення.

Модель управління корпораціями, яка знаходиться під впливом негативних явищ та потребує вдосконалення, передбачає оцінювання ефективності діяльності.

Найбільш теоретично обґрунтованими є критерії оцінювання, які характеризуються аналітичними по-

казниками та індикаторами та умовно поділяються на групи визначення – за ефектом, від результатів фінансово-економічної діяльності, показником якої може бути цінова або продуктивна ефективність; співставлення результату грошових витрат і економічної вигоди; ступінь впливу на темпи просування на ринок збуту інноваційних ідей, нововведень, нових технологічних процесів, нового продукту, надсучасної техніки. Ці складові та їх оцінка є необхідною умовою для обчислення результату співставлення витрат і отриманої економічної вигоди, які доповнюються показниками економічної ефективності, отриманої не тільки у фінансовому, але й соціальному середовищі.

У цьому випадку якість стратегічних управлінських рішень, їх направленість знаходиться в залежності від синергії таких факторів, як поява великих інвесторів, наявність потужного кадрового потенціалу, професіоналізм менеджменту корпорації, яка спирається та орієнтується на дивідендну політику, на цільове фінансування інвестиційних проектів і програм.

На інвестування стратегічним інвестором відповідних проектів впливає проведення корпорацією активної політики на фондовому ринку, із застосуванням підходів, сформованих з урахуванням ряду особливостей, притаманних саме українським корпораціям та їх прийняттю в українському середовищі.

На думку С.О. Якубовського [6, с. 61], корпорації повинні використовувати змішану стратегію, управління виробництвом в галузях де можливі портфельні інвестиції та необхідні просторові зв'язки, наприклад, на авіалініях або пароплаванні. На цей тип виробництва впливають фактори: доступ до ринку; переваги приватної власності; логістичні комунікації зі споживачем, можливість знаходження поруч зі споживачем, переваги дислокації; контроль за якістю продукції, забезпечення відповідного сегменту ринку.

Незважаючи, що портфельні інвестиції залишаються однією з прибуткових та перспективних форм капіталовкладення в окремі галузі економіки, така форма відноситься до ризикових інвестицій, особливо для іноземних інвесторів, діяльність яких певним чином залежить від політичної волі владних структур, економічної, інформаційної безпеки та цілої низки інших факторів впливу.

Сучасні українські корпорації та акціонерні товариства, отримують дохід у формі прямих і портфельних інвестицій. Такі доходи формуються, як правило, із внесків до статутних фондів об'єднаних підприємств; кредитних запозичень, виділених власниками іноземних корпорацій, які з часом перетворюються в капіталовкладення. Для доцільності здійснення капіталовкладень необхідне визначення стратегії підприємства, яка може бути скерована на отримання готового продукту.

Саме такі фактори впливу надають інвесторам переваги у визначенні територіального положення сегмента ринку збуту та логістичних мереж, ринкового навантаження; у просуванні пропозицій стосовно впровадження нових інноваційних технологій виробництва та нового продукту, а, отже, розподілу прибутку.

ВИСНОВКИ

Розвиток корпоративного управління як системи

ринкової орієнтації підприємства у державі ускладнюється наявністю багаторічного досвіду директивного управління, що у багатьох випадках утворює низку факторів, які перешкоджають на шляху до принципово нового бачення завдань і методів управління.

Стратегічне управління корпорацією повинно бути скероване на скорочення продажів сировинних матеріалів та збільшення обсягів продажу готової конкурентоспроможної, інноваційної товарної продукції та послуг. Ресурси корпоративного підприємства повинні використовуватися в інтересах базового підприємства корпорації та його дочірніх структур. З цієї метою, керівництву корпорації необхідно застосувати такі методи управління, як стратегічне планування, за яким можна передбачити очікуванні прибутки та попередити збитки і втрату ресурсів, особливо в дочірніх структурах, де може спостерігатися низький рівень потенціалів, в тому числі виробничого. Об'єднання промислових підприємств, банківських установ та інших фінансово-комерційних структур може сприяти ефективній реалізації нововведень та готового продукту.

Створення сприятливого клімату для діяльності іноземного та вітчизняного капіталу в Україні є ключовим фактором формування позитивного іміджу держави перед інвесторами. Цей процес повинен відбуватися у рамках чітко та конкретно побудованої державної політики по залученню інвестицій, яка включає як інституціональні, так і адміністративні заходи. Якщо у країні не досить привабливий інвестиційний клімат, розмір ринку збуту незначний, але корпорація володіє певними перевагами, вона створює спільні підприємства із часткою власності, що не перевищує 50 %. За умови покращення економічних показників розвитку країни та коли стратегія залучення зовнішніх, іноземних та вітчизняних інвестиційних ресурсів інтегрована у загальну корпоративну стратегію, а корпорації володіють перевагами власності дислокації і створений сприятливий клімат або існує великий ринок збуту, вирішені питання логістики, корпорації можуть створювати мажоритарні чи повністю контрольовані філії.

Список використаних джерел

1. Брадул О.М. Характерні ознаки корпорації: теоретичний аспект: збір. наук. праць. Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, 2015. Випуск 7. С. 880-883.
2. Белоусов Я.І. Стратегічне партнерство машинобудівних підприємств: Монографія. Луганськ. Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. 2011. 204 с.
3. Сазонець І.Л. Корпоративне управління: світовий досвід та механізми залучення інвестицій: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2008. 304 с.
4. Копп Е.Ю. Развитие внешнеэкономических связей в Украине. Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций: региональный аспект. Сб. науч. труд. Донецк, 1998. С. 207-210.
5. Погорелов Ю.С. Белоусова К.І. Технології стратегічного позиціонування промислового підприємства: монографія. Луганськ. Промдрук, 2013. 390 с.
6. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.

References

1. Bradul O.M. *Features of Corporation: Theoretical Aspect: Collection of Research Papers*. Mykolaiv: Mykolayiv National University after V. Sukhomlynskyi, 2015. Issue 7. pp. 880-883. (in Ukrainian).
2. Bielousov Ya.I. *Strategic Partnership of Engineering Enterprises: monograph*. Luhansk. Volodymyr Dahl East Ukrainian National University. 2011. 204 p. (in Ukrainian).
3. Sazonets I.L. *Corporate Management: Global Experience and Investment Attraction Mechanisms: tutorial*. Kyiv. Centre of Educational Literature. 2008. 304 p. (in Ukrainian).
4. Kopp E.Yu. *Development of Foreign Economic Relations in Ukraine. Problems of Development of Foreign Economic Relations and Attraction of Foreign Investment: Regional Aspect. Collection of Research Papers*. Donetsk, 1998. pp. 207-210. (in Russian).
5. Pohorelov Y.S., Bielousova K.I. *Technologies of Strategic Positioning of Industrial Enterprise: monograph*. Luhansk. Promdruk, 2013. 390 p. (in Ukrainian).
6. Yakubovskyi S.O. *Transnational Corporations: Peculiarities of Investment Activity: tutorial*. Centre of Educational Literature, 2006. 488 p. (in Ukrainian).

ВІННИК

Дмитро Володимирович

студент, ОНУ ім. І.І. Мечникова

ШАЦЬКА

Дар'я Олександрівна

студент, КНЕУ ім. В. Гетьмана

БИЧКОВА

Наталія Володимирівна

к.е.н., доцент, ОНУ ім. І.І. Мечникова

УДК 336.717(477)

UKRAINIAN M&A MARKET: PERSPECTIVES AND RISKS

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК УГОД ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ І РИЗИКИ

*VINNIK Dmytro Volodymyrovych – student, Odesa National University after I.I. Mechnykov**SHATSKA Daria Oleksandrivna – student, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman**BYCHKOVA Nataliia Volodymyrivna – PhD in Economics, Associate Professor, Odesa National University after I.I. Mechnykov*

Introduction. The Ukrainian M&A market is very small in volume but has very high prospects for development. For the sake of transparency in this market there should be, for the first time, a method of honest valuation and audit, as well as an ethics of the operation of the merger and acquisition market. For fair valuation, there are various valuation strategies and methods that need to be implemented into the market, namely (DCF, Multipliers, Fundamental & Technical Analysis).

Purpose. The purpose of the article is to explore the concepts, strategies and methods of valuation in mergers and acquisitions.

Results M&A in Ukraine, as a process, is a new phenomenon, which suggests the emergence of a structure for this process, and new world standards for this very event. Let's look at the primary characteristics of the term M&A, and what it means: "Mergers and acquisitions (M&A) is a general term that refers to the consolidation of companies or assets through various types of financial transactions." The methods of M&A vary depending on the purpose of the company which absorbs, for the best understanding, of these processes there are a different method, horizontal, vertical etc. The most common method is to look at comparable company or value it in one of these methods: Comparative Ratios, Price-Earnings Ratio (P/E Ratio), Discounted Cash Flow (DCF). "Process of M&A deals can hedge a lot of risks, and can save business from different problems, such as hostile acquisitions, bankruptcy, high taxes and antitrust law."

Conclusion. The Ukrainian M&A market is very small in volume but has very high prospects for development and situation with this market in the case of Ukraine may serve as green or red flags for foreign investors, and the more transparency the market will provide, the valuation of companies and the publicity of the process, the more attractive the Ukrainian economy will look to private investors.

* * *

Вступ. Український ринок угод по злиття та поглинанню є дуже малим за об'ємами але при цьому має дуже великі перспективи розвитку. Майже всі угоди які відбуваються на ринку не мають достатньої прозорості, щоб забезпечувати прозорість цього ринку, вперш за все повинен існувати метод чесної оцінки компанії і аудиту, а також етика функціонування ринку злиття і поглинання.

Мета статті – дослідити поняття, стратегії та методи оцінки при злитті та поглинанні.

Результати. М&А в Україні як процес – це нове явище, яке передбачає появу структури цього процесу та нових світових стандартів для цієї самої події. Даваємо розглянемо основні характеристики терміну М&А, та що це означає: "Злиття та поглинання (М&А) – це загальний термін, який відноситься до консолідації компаній або активів за допомогою різних видів фінансових операцій." Методи М&А різняться залежно від цілі компанії, яка для кращого розуміння цих процесів використовує різні методи, горизонтальні, вертикальні тощо. Найпоширеніший метод – це переглянути порівняльну компанію або оцінити її одним із таких методів: порівняльні коефіцієнти, коефіцієнт цінних доходів (коефіцієнт Р/Е), дисконтований грошовий потік (DCF). Процес угод з М&А може уникнути багатьох ризиків і може врятувати бізнес від різних проблем, таких як ворожі придбання, банкрутство, високі податки та антимонопольне законодавство.

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що правильна оцінка вартості компанії може не тільки впливати на майбутню угоду, але й на усі сфери діяльності взагалі. Окремі угоди злиття та поглинання у випадку України можуть служити зеленими або червоними прапорами для іноземних інвесторів. І чим більшу прозорість буде забезпечувати ринку оцінка компаній та публічність самого процесу, тим більш привабливою буде виглядати економіка України для приватних інвесторів. Зараз ми можемо спостерігати тільки зародження ринку М&А в Україні, але перспективи, які за собою може нести ефективне імплементація в українські бізнес реалії, можуть допомогти розвивати максимально ефективну Українську економіку.

* * *

Украинский рынок М&А очень небольшой по объему, но имеет очень высокие перспективы для развития. Цель статьи - исследовать понятие, стратегии и методы оценки при слиянии и поглощении. М&А в Украине как процесс – это новое явление, которое предусматривает появление структуры этого процесса и новых мировых стандартов для этой самой события. Украинский рынок слияний и поглощений очень небольшой по объему, но имеет очень высокие перспективы развития. И ситуация с этим рынком в случае для Украины может служить зелеными или красными флагами для иностранных инвесторов. И чем большей прозрачностью рынок обеспечит оценку компаний и публичность этого процесса, тем привлекательней будет украинская экономика для частных инвесторов.

Keywords: M&A deal, investment banking, deals strategy, valuation, deal closing, P/E ratio, DCF, mergers, acquisitions, consulting & advisory

Ключові слова: M&A угода, інвестиційний банкінг, стратегія угод, оцінка, інвестиційна оцінка, закриття угод, співвідношення P/E, дисконтованні грошові потоки, злиття, поглинання, консалтинг та консультації, DCF

Ключевые слова: M&A сделка, инвестиционный бантинг, стратегия сделок, оценка, инвестиционная оценка, закрытие сделок, соотношение P/E, дисконтованные денежные потоки, слияния, поглощения, консалтинг и консультации, DCF

INTRODUCTION

The Ukrainian M&A market is very small in volume but has very high prospects for development. Almost all transactions occurring on the market don't have sufficient transparency and are not satisfactory to international standards for the conduct of M&A transactions. For the sake of transparency in this market there should be, for the first time, a method of honest valuation and audit, as well as an ethics of the operation of the merger and acquisition market. For fair valuation, there are various valuation strategies and methods that need to be implemented into the market, namely (DCF, Multipliers, Fundamental & Technical Analysis)

The **PURPOSE** of the paper is to explore the concepts, strategies and methods of valuation in mergers and acquisitions. The article deals with the basic modern concepts, strategies and methods of valuation of companies in M&A agreements, gives examples of successful agreements in Ukraine and abroad, as well as the main effects obtained from the correct implementation of these methods.

RESULTS

M&A in Ukraine, as a process, is a fairly new phenomenon, which suggests the emergence of a structure for this process, and new world standards for this very event. Nevertheless, today everything is not as rosy as we would like, why? First of all, this is only due to the fact that the format of the economy, which is now observed in Ukraine, is not yet ready for the implementation of M&A transactions, precisely in the format in which we expect it. Let's look at the primary characteristics of the term M&A, and what it means:

"Mergers and acquisitions (M&A) is a general term that refers to the consolidation of companies or assets through various types of financial transactions. M&A can include a number of different transactions, such as mergers, acquisitions, consolidations, tender offers, purchase of assets and management acquisitions. In all cases, two companies are involved. The term M&A also refers to the department at financial institutions that deals with mergers and acquisitions. The following will review some of

the different kinds of financial transactions that occur when companies engage in mergers and acquisitions activity." [1]

From this we can understand that any transaction for the purchase of an enterprise or its part, to some extent, an M&A transaction. The most important aspect of activity in this case, everything converges, and in Ukraine, to a certain extent, such M&A rules apply, but the definition of this process consists not only in the term and name.

Ukrainian market of M&A has short enough history, it takes place first of all because Ukraine not so a long ago found independence, and got the first signs of market economy, that until now is transformed, depending on political guidance of country. Nevertheless, from good heritage of the USSR, favorable terms of conduct of agriculture, comfortable location on transit territory between Asia and Europe and eventual rich on minerals earth, Ukraine however remains attractive for investors. History has, as well as flights so of falling, last flight it is possible to consider pre-crisis 2005-2008 years, when the Ukrainian market was most attractive from stability economic and political situation. Situation with M&A market for last several years was very bad, it was due not stable political situation, inflation growth and currency risks. Nevertheless, in such situation investors make some investments in Ukraine, but market share was pity. According to KPMG 2018 M&A annual report that illustrated on Fig. 1, we can see that situation become much more better since 2013.

But, if we look not only the value of M&A deals, but on the quantity of them in the Fig. 2, we can see that from the 2014 amount of M&A deals grow, but still situation not so good as in 2013, and we need few years to reach 2013 level.

But in the methods of M&A, in turn, they also make the most different, which vary depending on the purpose of the company which absorbs, for the best understanding, of these processes in Ukraine, for each type, a brief description of the method and an example of such a transaction will be given. Based on this, we can observe the following methods [2].

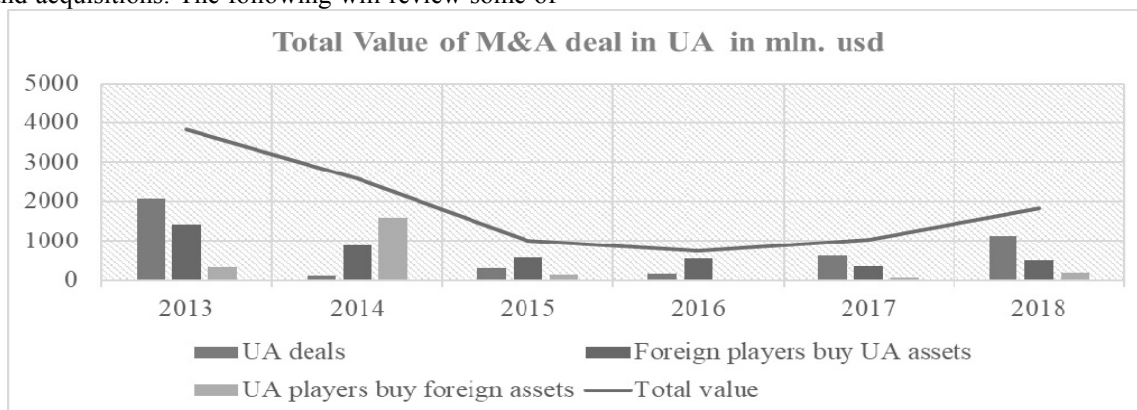

Fig. 1. Dynamic of total value of M&A deals in Ukraine in mln. USD 2013-2018 [based on information from [3]]

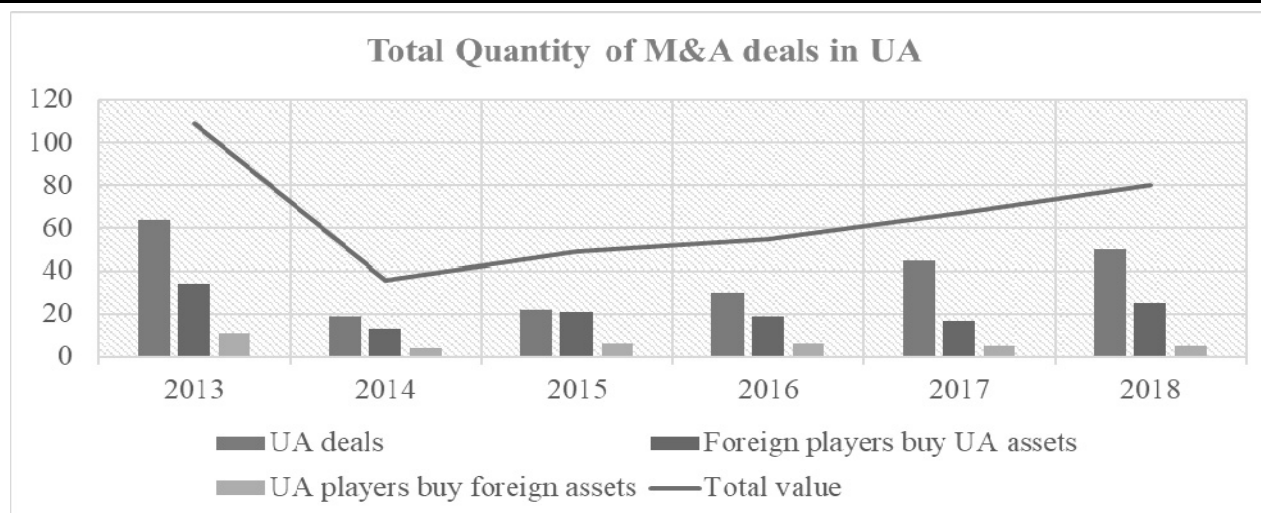

Fig. 2. Dynamic of total quantity of M&A deals in Ukraine 2013-2018 [based on information from [3]]

Horizontal merger. Two companies that are in direct competition and share the same product lines and markets. One of the example of such M&A deal in Ukraine can be deal between “Rozetka” when they bought company in internet retail from EVO Group, named Naspers. Rozetka made it to make their wealthy stronger in Ukrainian internet retail, it costs more than 15 million dollars.

Vertical merger. A customer and company or a supplier and company. Think of a cone supplier merging with an ice cream maker.

Congeneric mergers. Two businesses that serve the same consumer base in different ways, such as a TV manufacturer and a cable company.

Market-extension merger. Two companies that sell the same products in different markets. The best example of such deal in Ukrainian market can be the deal between Mriya Farming PLC и Saudi Agricultural and Livestock Investment Co. (SALIC). This is one of the biggest M&A deal in Ukraine and it shows that Ukrainian market is really interesting for foreign investors.

Product-extension merger. Two companies selling different but related products in the same market.

Conglomeration. Two companies that have no common business areas. There are two types of mergers that are distinguished by how the merger is financed. Each has certain implications for the companies involved and for investors:

Purchase Mergers. As the name suggests, this kind of merger occurs when one company purchases another company. The purchase is made with cash or through the

issue of some kind of debt instrument; the sale is taxable. Acquiring companies often prefer this type of merger because it can provide them with a tax benefit. Acquired assets can be written-up to the actual purchase price, and the difference between the book value and the purchase price of the assets can depreciate annually, reducing taxes payable by the acquiring company.

Consolidation Mergers. With this merger, a brand new company is formed, and both companies are bought and combined under the new entity. The tax terms are the same as those of a purchase merger.

Now that the strategies of M&A have become clear, and their goals, too, it remains to understand how to properly evaluate companies, or more precisely, how companies in Ukraine evaluate, where there is a very important problem, this is a poorly functioning securities market that raises many questions, in particular the correctness of a transaction, namely the value of the M&A deals. Why is this so important? Because, an assessment of a public company that is freely traded on the stock market can be carried out by anyone with investment evaluation skills.

According to KPMG M&A report 2018 level of transparency in Ukrainian M&A market grew up in 2018, but not so as we can expect [3]. The Fig. 3 shows us can the level of transparent deals is better on deals with foreign players that buy UA assets, and that is good it shows that they are fair players and try to provide their standards into Ukraine, but situation with Ukrainian players that buy foreign assets is tragic and shows that Ukrainian players are still generally in shadow.

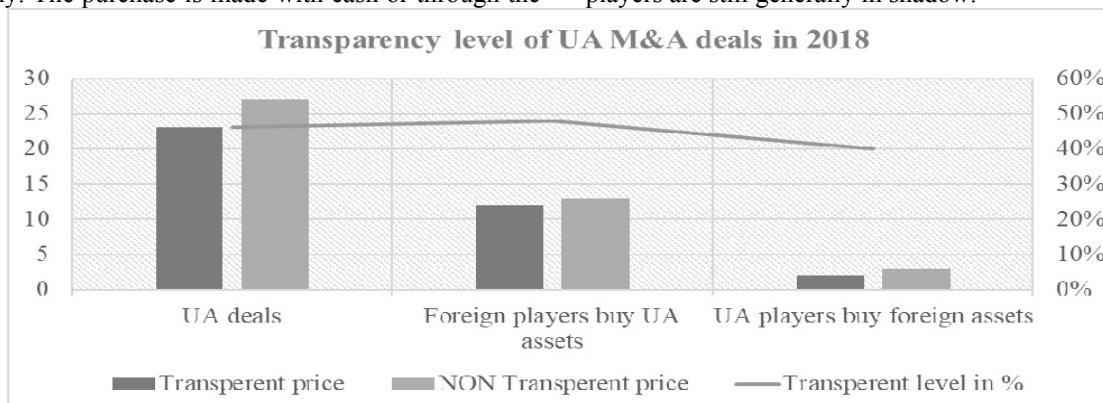

Fig. 3 Transparency level of M&A deals in Ukraine in mln. USD [based on information from [3]]

It is quite another thing, private companies or joint-stock companies that are not listed on the stock market. And because of this reason, there are various manipulations with the valuation of the company. A striking example of such a non-transparent assessment of an enterprise can be called the largest transaction in the history of Ukraine, the privatization of "Krivorizhstal", when at the first stage of privatization, which can also be called an M&A deals, the company was sold for only 4.26 billion UAH to monopolists in the market, which in turn are connected with the leadership of the country [4]. But later the transaction was canceled due to non-transparent valuation methods and non-transparent auction conditions. After the repeated round of the auction, the company was already sold for UAH 24.2 billion, which exceeds the previous amount almost 5.7 times. In turn, this transaction describes a very important aspect of M&A deals in Ukraine; these are transactions for the purpose of privatizing state property, when, by a variety of methods, companies that are put up for sale are not privatized, without following all the rules for evaluating the transaction, thereby undervaluing the value of certain assets. And this doesn't end the problems of evaluating enterprises in Ukraine, but before continuing to consider the risks, it is worth moving to the classic methods of evaluating companies that now exist.

There are, however, many legitimate ways to value companies. The most common method is to look at comparable companies in an industry, but deal makers employ a variety of other methods and tools when assessing a target company. Here are just a few of them:

"Comparative Ratios. The following are two examples of the many comparative metrics on which acquiring companies may base their offers:

Price-Earnings Ratio (P/E Ratio). With the use of this ratio, an acquiring company makes an offer that is a multiple of the earnings of the target company. Looking at the P/E for all the stocks within the same industry group will give the acquiring company good guidance for what the target's P/E multiple should be.

Enterprise-Value-to-Sales Ratio (EV/Sales). With this ratio the acquiring company makes an offer as a multiple of the revenues, again, while being aware of the price-to-sales ratio of other companies in the industry.

Replacement Cost. In a few cases, acquisitions are based on the cost of replacing the target company. For simplicity's sake, suppose the value of a company is simply the sum of all its equipment and staffing costs. The acquiring company can literally order the target to sell at that price, or it will create a competitor for the same cost. Naturally, it takes a long time to assemble good management, acquire property and purchase the right equipment. This method of establishing a price certainly wouldn't make much sense in a service industry where the key assets – people and ideas – are hard to value and develop.

Discounted Cash Flow (DCF): A key valuation tool in M&A, discounted cash flow analysis determines a company's current value according to its estimated future cash flows. Forecasted free cash flows (net income + depreciation/amortization – capital expenditures – change in working capital) are discounted to a present value using the company's weighted average costs of capital (WACC).

Admittedly, DCF is tricky to get right, but few tools can rival this valuation method [5].

In the evaluation of an M&A deals, which should be transparent, three parties should take part, who in turn are obliged to ensure the transparency of the evaluation process, to ensure a "fair price", and take into account all the prospects and risks of the company being absorbed, for this there are the following in Ukraine and the world instruments:

Investment Banks. Investment banks perform a variety of specialized roles. They carry out transactions involving huge amounts of money, in areas such as underwriting. They act as a financial advisor (and/or broker) for institutional clients, sometimes playing the role of an intermediary. They also facilitate corporate reorganizations, including mergers and acquisitions. The finance division of investment banks manages the merger and acquisition work, right from the negotiation stage until the deal's closure. The work related to the legal and accounting issues is out sourced to affiliate companies or impaneled experts.

The role of an investment bank in the procedure typically involves vital market intelligence, in addition to preparing a list of prospective targets. Once the client is sure of the targeted deal, an assessment of the current valuation is done to know the price expectations. All of the documentation, management meetings, negotiation terms and closing documents are handled by the representatives of the investment bank. In cases where the investment bank is handling these side, an auction process is conducted with several rounds of bids to determine the buyer. Some of the major investment banks are Goldman Sachs (NYSE: GS), Morgan Stanley (NYSE: MS), JPMorgan Chase (NYSE: JPM), Bank of America Merrill Lynch (NYSE: BAC), Barclays Capital, City group (NYSE: C), and Credit Suisse Group (NYSE: CS).

Law Firms. Corporate law firms are popular among companies looking to expand externally through a merger or acquisition, especially companies with international borders. Such deals are more complex as they involved different laws governed by different jurisdictions, thus requiring very specialized legal handling. The international law firm sale best suited for this job with their expert is on multi-jurisdiction matters. Some of the leading law firms engaging in mergers and acquisitions are Wachtell, Lipton, Rosen&Katz.

Audit & Accounting Firms. Audit and accounting firms also handle a merger and acquisition deals with obvious specialization in auditing, accounting, and taxation. These companies are experts in evaluating assets, conducting audits and advising on taxation aspects. In cases where cross-border merger or acquisition is involved, the understanding of the taxation part becomes critical, and these companies fit well in such situations. Some of the well-known firms from this category with specialized services in mergers and acquisitions are KPMG, Deloitte, Price water house Coopers (PwC) and Ernst & Young (EY); these companies together are tagged as the Big Four.

Consulting & Advisory Firms. The leading management consulting and advisory firms guide clients through all stages of a merger or acquisition process – cross-industry or cross-border deals. These firms have a team

of experts who work towards the success of the deal right from the initial phase to the successful closure of the deal. The bigger companies in this business have a global footprint which helps in identifying targets base on suitability in all aspects. The firms work on the acquisition strategy followed by screening in to due diligence and advising on price valuations, making sure that the clients are not overpaying. Some of the well-known names in the business are AT Kearney, Bain and Company, The Boston Consulting Group (BCG), McKinsey and L.E.K. Consulting.

All these companies should be interested in the most honest and transparent assessment, because they, in turn, also carry risks, for example, in the USA, there is the most important risk, this is reputational risk, due to the slightest error in the assessment, the company loses its reputation and, accordingly, customers, but why is this impossible in Ukraine? This is impossible in Ukraine, due to the fact that the financial sector is not a locomotive of economic development here, and it is not so much a competitive market in Ukraine as in other countries, and there are several players who evaluate and support M&A transactions, this is Finpoint, Concorde Capital, Dragon Capital, and Big 4 advisory. They are mainly involved in the support of such transactions, which ensures transparency of most of the market. But there still remains a large proportion, the shadow that carries out the assessment, for smaller players who, having no reputation and a large number of clients, unlike the above, are able to manipulate the assessment for one or another purpose. In turn, the transaction also has a clear regulation, which should ensure the complete purity of the transaction, up to the point that a company must come up with intentions to make it public, so that other market participants can prepare for changing market conditions. The transaction, in turn, has such 3 stages:

1. The Opening Offer. When the CEO and top managers of a company decide that they want to do a merger or acquisition, they start with a tender offer. The process typically begins with the acquiring company carefully and discreetly buying up shares in the target company or building a position. Once the acquiring company starts to purchase shares in the open market, it is restricted to buying 5 % of the total outstanding shares before it must file with the SEC. In the filing, the company must formally declare how many shares it owns and whether it intends to buy the company or keep the shares purely as an investment.

Working with financial advisors and investment bankers, the acquiring company will arrive at an overall price that it's willing to pay for its target in cash, shares or both. The tender offer is then frequently advertised in the business press, stating the offer price and the deadline by which the shareholders in the target company must accept or reject it.

A letter of intent, or LOI, is used to set forth the terms of a proposed merger or acquisition. It provides a general overview of the proposed deal. The LOI may include the purchase price, whether it is a stock or cash deal and other elements of the proposed deal. After the LOI is submitted, the buyer performs significant due diligence on the seller's business.

An LOI does not have to be legally binding upon the parties unless the terms of the LOI specifically states it is,

or it may include both binding and non-binding provisions. There may be provisions stating the buyer agrees to keep all confidential information it sees during due diligence secret.

2. The Target's Response. Once the tender offer has been made, the target company can do one of several things:

Accept the Terms of the Offer. If the target firm's top managers and shareholders are happy with the terms of the transaction, they will go ahead with the deal.

Attempt to Negotiate. The tender offer price may not be high enough for the target company's shareholders to accept, or the specific terms of the deal may not be attractive. In a merger, there may be much at stake for the management of the target, particularly their jobs. If they're not satisfied with the terms laid out in the tender offer, the target's management may try to work out more agreeable terms that let them keep their jobs or, even better, send them off with a nice, big compensation package. Not surprisingly, highly sought-after target companies that are the object of several bidders will have greater latitude for negotiation. Furthermore, managers have more negotiating power if they can show that they are crucial to the merger's future success.

Execute a Takeover Defense or Find Another Acquirer. There are several strategies to fight off a potential acquirer (see Defensive Maneuvers, below).

Mergers and acquisitions can face scrutiny from regulatory bodies. For example, if the two biggest telecommunications companies in the U.S., AT&T and Verizon, wanted to merge, the deal would require approval from the Federal Communications Commission (FCC). The FCC would probably regard a merger of the two giants as the creation of a monopoly or, at the very least, a threat to competition in the industry.

3. Closing the Deal. Finally, once the target company agrees to the tender offer and regulatory requirements are met, the merger deal will be executed by means of some transaction. In a merger in which one company buys another, the acquiring company will pay for the target company's shares with cash, stock or both.

A cash-for-stock transaction is fairly straightforward: target company shareholders receive a cash payment for each share purchased. This transaction is treated as a taxable sale of the shares of the target company.

If the transaction is made with stock instead of cash, then it's not taxable. There is simply an exchange of share certificates. The desire to steer clear of the tax man explains why so many M&A deals are carried out as stock-for-stock transactions.

When a company is purchased with stock, new shares from the acquiring company's stock are issued directly to the target company's shareholders, or the new shares are sent to a broker who manages them for target company shareholders. The shareholders of the target company are only taxed when they sell their new shares.

When the deal is closed, investors usually receive a new stock in their portfolios – the acquiring company's expanded stock. Sometimes investors will receive new stock identifying a new corporate entity that is created by the M&A deal.

According to this information, we can conclude that process of M&A in Ukraine have a lot of positive and negative sides, to positive sides we can attribute:

The rationale behind a spinoff, tracking stock or carve-out is that "the parts are greater than the whole." These corporate restructuring techniques, which involve the separation of a business unit or subsidiary from the parent, can help a company raise additional equity funds. A break-up can also boost a company's valuation by providing powerful incentives to the people who work in the separating unit and help the parent's management to focus on core operations.

And to negative sides we can attribute.

That said de-merged firms are likely to be substantially smaller than their parents, possibly making it harder to tap credit markets and costlier finance that may be affordable only for larger companies. Additionally, the smaller size of the firm may mean it has less representation on major indexes, making it more difficult to attract interest from institutional investors.

Meanwhile, there are the extra costs that the parts of the business face if separated. When a firm divides itself into smaller units, it may be losing the synergy that it had as a larger entity. For instance, the division of expenses such as marketing, administration and research and development (R&D) into different business units may cause redundant costs without increasing overall revenues.

Process of M&A deals can hedge a lot of risks and can save business from different problems, such as hostile acquisitions, bankruptcy, high taxes and antitrust law. And of course it's providing synergy effect to companies who involved in M&A process.

Looking in turn at the prospects of market of MA development in Ukraine, it is possible to pay attention to that the last years, basic players at the investment market of Ukraine (large businessmen and companies), what it is created perspective enough climate for development of this sphere in Ukraine. We can pay attention, that most, investors pay attention, on the objects of the commercial real estate and production oriented to the export of products. Basic brake that stops development of investment climate and market of transactions of MA, it is even not war on east of Ukraine, and GDP that this year made less than to the 3 %, one of the largest present investors in Ukraine of Serhii Tihipko, that even on condition of firing in the center of city, but height of GDP in 7 % investors will invest in our country [6].

CONCLUSION

The Ukrainian M&A market is very small in volume but has very high prospects for development. Almost all transactions occurring on the market do not have enough transparency and are not satisfactory to international standards for the conduct of M&A transactions. For the sake of transparency in this market, there should be, for the first time, a method of honest valuation and audit, as well as an ethics of the operation of the merger and acquisition market. For fair valuation, there are various valuation strategies and methods that need to be implemented into the market, namely (DCF, Multipliers, Fundamental & Technical Analysis)

When entering into mergers, acquisitions or restructurings, companies should use methods of estimating future cash flows that in the future will generate profits and have a positive effect on the transaction and must choose the right strategy for the transaction in order to obtain the expected result from the process. Because a properly formulated goal will help you maximize the value of this agreement. It is also necessary to study the experience of foreign colleagues and to incorporate their experience into the day-to-day evaluation and formulation of an agreement strategy. To date, the M&A market is under development in Ukraine and forming the right expectations from this process will help not only maximize transactions, but also attract foreign investors with transparent agreements and market rules. DCF's main valuation method for companies today is universal for almost all companies and all transactions, as it helps to calculate future cash flows and to calculate the profitability the buyer can count on, given the historical financial statements of the companies. The method is not so perfect for valuing young companies that do not have public financial statements or have too little history in the market. Thus, to summarize, it can be concluded that a proper valuation of the company may not only affect the future agreement, but also on all activities in general, individual mergers and acquisitions, in the case of Ukraine may serve as green or red flags for foreign investors, and the more transparency the market will provide, the valuation of companies and the publicity of the process, the more attractive the Ukrainian economy will look to private investors. And choosing the right strategy can lead to efficiency, or not efficiency, in carrying out an agreement. At present, we can only observe the emergence of the M&A market in Ukraine, but the prospects that effective implementation into Ukrainian business realities can bring can help to develop the most efficient Ukrainian economy.

References

1. Investopedia M&A definition Investopedia. 2019. URL: <https://www.investopedia.com/terms/m/mergersandacquisitions.asp>
2. McKinsey "6 types of successful M&A". McKinsey Insights. 2019. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/the-six-types-of-successful-acquisitions>
3. Latos P. Ukrainian M&A continues to build momentum following another year of double-digit growth: KPMG Report 2019. URL: <https://home.kpmg/ua/en/home/media/press-releases/2019/02/ukrainian-ma.html>
4. ArcelorMittal Kryvyi Rih (Kryvorizhstal). 2016. URL: https://lb.ua/file/company/3472_arselormittal_krivoy_rog.html (in Russian)
5. What are the Main Valuation Methods? CFI Education Inc. 2019. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/valuation/valuation-methods/>
6. Concorde capital investment conference 2019. 2019. URL: <https://biz.nv.ua/markets/ukrainskie-oligarhi-ob-ekonomicheskoy-situacii-razvitii-biznesa-i-prezidentah-50021937.html>

ГУДЗЬ

Тетяна Павлівна
gtp9@ukr.net

УДК 336:658.15:33.053

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ МЕТАЛУРГІЙНИХ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИFORECASTING OF FINANCIAL EQUILIBRIUM OF UKRAINE'S
METALLURGICAL ENTERPRISESк.е.н., доцент, Полтавський
університет економіки і
торгівлі**HUDZ Tetiana Pavlivna** – PhD in Economics, Associate Professor, Poltava University of Economics and Trade

У роботі досліджено стан фінансової рівноваги підприємств металургії в Україні. Запропонований індекс стабільності фінансової рівноваги підприємства, який дозволяє оцінити її динаміку у часі. Розроблена економіко-математична модель щодо прогнозування індексу стабільності фінансової рівноваги підприємств металургії в Україні. Розробкою цієї моделі розширено набір прогностичних інструментів, що використовуються фінансовим менеджментом підприємства. Отримані результати прогнозу фінансової рівноваги металургійних підприємств вдосконалюють повноту та якість інформаційної бази прийняття управлінських рішень.

* * *

В работе исследовано состояние финансового равновесия предприятий металлургии в Украине. Предложен индекс стабильности финансового равновесия предприятия, который позволяет оценить его динамику во времени. Разработана экономико-математическая модель для прогнозирования индекса стабильности финансового равновесия предприятий металлургии в Украине. Разработкой этой модели расширен набор прогностических инструментов, используемых финансовым менеджментом предприятия. Полученные результаты прогноза финансового равновесия металлургических предприятий совершенствуют полноту и качество информационной базы принятия управленческих решений.

* * *

Introduction. Ukraine needs to accelerate the formation of some qualitatively new model of economic management, capable of ensuring the achievement of individual financial equilibrium by producers as a basis for macroeconomic stability and population well-being. The realization of this task involves the development of effective tools for managing enterprises financial equilibrium.

The **purpose** of the article is to create an economic and mathematical model for forecasting the financial equilibrium of metallurgical enterprises.

Results. The integral indicator for the complex estimation of the state of enterprise financial equilibrium is offered. It is the financial equilibrium stability index. It allows you to estimate the dynamics of enterprise financial equilibrium over time. Index composition comprehensively covers indicators of enterprise financial condition and its economic activity. On this basis, the tools of express analysis of the equilibrium financial position of the enterprise were improved. Using mathematical gnostic, the economic and mathematical model was developed to predict financial equilibrium stability index of metallurgical enterprises in Ukraine. This model expanded the set of forecasting tools used by the financial management of any enterprise to assess its financial equilibrium. The model is unique on the principle of construction, because it is based on the dynamics of indicators of the financial condition of the enterprise, which form its financial equilibrium.

Conclusion. The results of the forecasting of metallurgical enterprises financial equilibrium improve the completeness and quality of the information base for managerial decision making. The proposals are aimed at overcoming the objective causes of the crisis in native metallurgy. They are: fiscal differentiation, cooperation of science and production, use of diplomatic channels to expand the export of metallurgical products, development of private-public partnership to restore the financial equilibrium of metallurgical enterprises in Ukraine.

Ключові слова: фінансова рівновага, індекс стабільності, економіко-математична модель, металургійні підприємства

Ключевые слова: финансовое равновесие, индекс стабильности, экономико-математическая модель, металлургические предприятия

Keywords: financial equilibrium, stability index, economic and mathematical model, metallurgical enterprises

ВСТУП

На сьогодні в Україні вичерпані можливості інерційного зростання промислового виробництва. Вітчизняна економіка сьогодні йде шляхом сировинно-

експортної орієнтації і характеризується переважанням слабо диверсифікованого низькотехнологічного виробництва, спонукаючи країну пристосовуватись до потреб світового ринку в межах наявних внутрішніх можливостей та поточних конкурентних переваг.

Зокрема, розвиток основного генератора валютних надходжень в економіку, – вітчизняної металургійної промисловості, – позбавлений виваженої національної економічної політики держави, розрахованої на довгострокову перспективу. Сучасна специфіка проведення фінансової, митної, тарифної, інвестиційної політик в Україні свідчить, що дії держави далекі від розбудови засад інноваційного оновлення вітчизняної металургії, так важливих та необхідних для її розвитку [1].

Неефективність такої моделі економічного розвитку є очевидною. Україна потребує прискореного формування якісно нової моделі управління економікою, здатної забезпечити досягнення індивідуальної фінансової рівноваги виробниками як основи макроекономічної стабільності та добробуту населення. Необхідно створити дієву систему управління фінансовою рівновагою підприємства, яка дозволить виробнику стати у центр формування подій для розвитку своєї діяльності. В управлінні фінансовою рівновагою для підприємства на перший план виходить не боротьба з кризою, а втілення в життя стратегії розвитку своєї діяльності через поєднання адаптивних та революційних методів. Такий підхід до управління підприємством найбільш повно відповідає сучасним потребам українського суспільства за умов макроекономічної нестабільності та посилення процесів зuboжіння населення.

Дослідженню проблем забезпечення рівноваги в економіці і сьогодні приділяється велика увага світовою науковою спільнотою, до когортки якої входять Ф. Альварес [2], В. Белоліпецький [3], А. Бізін [4], І. Бланк [5], Л. Костирко [6] та ін., хто займається моделюванням рівноважних станів в економіці. Вивченню рівноваги як категорії досить почесне місце відводиться вітчизняним вченим А.С. Гальчинським у дослідженні логіки оновлення економічної методології, циклів світового розвитку та метасистемних трансформацій [7].

Відаючи належне науковим напрацюванням вчених у дослідженні означеної проблематики та високо оцінюючи їх внесок, варто все-таки зауважити, що на сьогодні ряд теоретичних і практичних питань не знайшли свого повного вирішення та залишаються дискусійними. Так, залишається не вирішеним завдання комплексного дослідження процесу формування фінансової рівноваги на підприємствах різних галузей діяльності.

МЕТОЮ РОБОТИ є створення економіко-математичної моделі для прогнозування стану фінансової рівноваги підприємств металургії.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої у роботі мети застосовані такі методи дослідження: діалектичний підхід до вивчення фінансової рівноваги як економічного явища, метод індукції – для формування складу індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств України, таксономічний аналіз – для розрахунку вказаного індексу, математичний прогнозний аналіз для побудови економіко-математичної моделі прогнозування індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств, статистичні методи – для характеристики параметрів мо-

делі, трендовий аналіз – для визначення очікуваного вектора розвитку фінансової рівноваги металургійних підприємств України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Скорочення металургійного виробництва в Україні внаслідок втрати 80 % виробничих потужностей галузі та 36 % родовищ коксівного вугілля на непідконтрольній території Луганської і Донецької областей на тлі розгортання жорсткої міжнародної конкуренції та імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС загострило необхідність вирішення складних завдань розвитку вітчизняної металургії [8]. Втім, тривала економічна криза в Україні не позбавила металургійну промисловість ролі провідного «драйверу» розвитку вітчизняної економіки. Металургійні підприємства як найбільші роботодавці, й на сьогодні, забезпечують децентралізовані процеси бюджетотворення, а також життєдіяльність багатьох регіонів і міст країни.

На основі фінансової звітності дванадцяти підприємств металургійної промисловості України сформована вихідна база даних для прогнозування індексу стабільності фінансової рівноваги виробників цієї галузі [9]. Репрезентативність зробленої вибірки обумовлена часткою виробленої і реалізованої продукції цією групою підприємств, яка за 2017 р. становить 29,3 % у загальному обсязі промислової продукції металургії в Україні [10]. Проведемо економіко-математичне моделювання з використанням методологічного апарату математичного гностичного аналізу для встановлення взаємозв'язку внутрішніх чинників та стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств [11]. Індексом стабільності фінансової рівноваги охоплено широкий діапазон життєво важливих тенденцій в діяльності підприємства. Серед них: інтенсивність розвитку обсягів виробництва та реалізації продукції, зміни розрахунково-платіжної дисципліни (сталість своєчасної оплати рахунків чи нарошування простроченої дебіторської та кредиторської заборгованостей), динаміка ліквідності, платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості, зміцнення фінансової безпеки [12, с. 324-325].

На рис. 1 представлена участь внутрішніх факторів у формуванні прогнозної величини індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства у короткостроковій перспективі.

Найпотужнішим фактором формування стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства у короткостроковому періоді є рівень окупності витрат, від якого залежить інтенсивність нарошування прибутку. Об'єктивно, що характер його розподілу посідає друге і третє місце у рейтингу за силою впливу на стабільність фінансової рівноваги металургійного підприємства. Це свідчить про важливість рекапіталізації прибутку як основи зміцнення фінансової стійкості та забезпечення процесу самофінансування розвитку діяльності металургійного підприємства. Як наслідок, наступною у рангу підтягується балансова вартість акції, характеризуючи динаміку вартості бізнесу. Отже, у короткостроковому періоді для підприємств металургії справджується закон переходу кількісних змін у якісні. Здебільшого, це

обумовлено тривалішим, порівняно з іншими галузями переробної промисловості, циклом виробництва. У зв'язку з цим можемо виділити головну особливість формування фінансової рівноваги металургійних підприємств – кожен виробничий цикл має відображатися на зміцненні стійкості фінансової рівноваги. Порушення одного виробничого циклу здатне обу-

мовити різке погіршення стану «фінансового здоров'я» металургійного підприємства.

Справедливість даного висновку зберігається й на стратегічну перспективу. Підтвердженням цього є збереження пріоритетності рівня окупності витрат у формуванні довгострокової фінансової рівноваги металургійного підприємства (рис. 2).

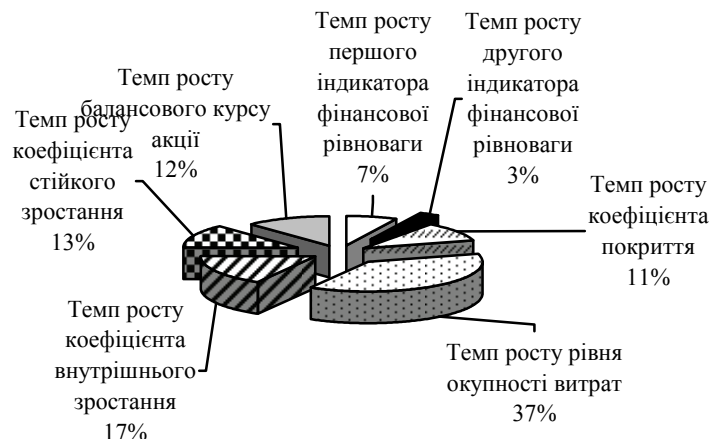

Рис. 1. Участь внутрішніх факторів у формуванні прогностичної величини індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства у короткостроковому періоді

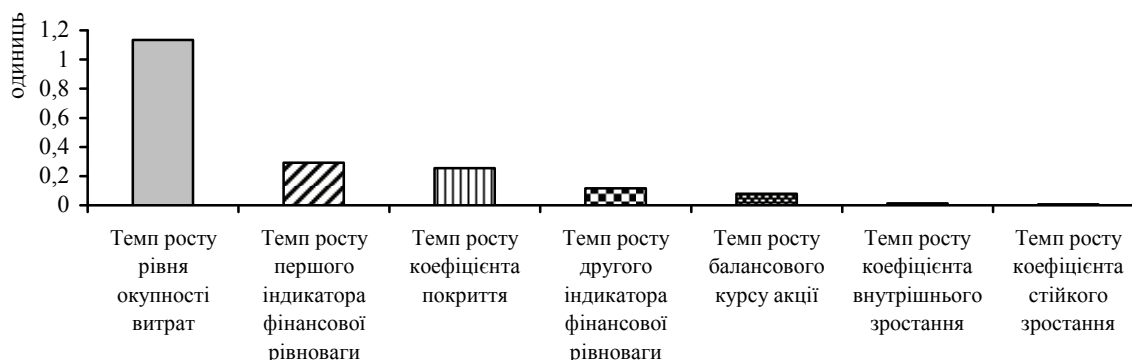

Рис. 2. Ранговий ряд пріоритетності впливу внутрішніх факторів на формування стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства у довгостроковому періоді

Втім, є особливість формування довгострокової фінансової рівноваги металургійного підприємства. Вона полягає у накопиченні позитивних кількісних змін у сфері прибутковості, фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності. Звідси стає зрозумілим, що металургійні підприємства підходять до вирішення основного фінансового протиріччя традиційно – ліквідність та ризик збалансовуються, таким чином, щоб прибутковість була максимальною. Це свідчить про широкі можливості для забезпечення сталого розвитку діяльності металургійних підприємств та здійснення вагомим вкладу у формування соціальної рівноваги.

У відповідності до результатів економіко-математичного моделювання за восьмим варіантом короткострокове прогнозування стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства здійснюється на основі такого рівняння регресії:

$$Y = 0,00257 \cdot X_1 + 0,00081 \cdot X_2 + 0,00519 \cdot X_3 + 0,01301 \cdot X_4 + 0,00503 \cdot X_5 + 0,00363 \cdot X_6 + 0,00390 \cdot X_7, \quad (1)$$

де Y – індекс стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства;

X_1 – темп росту першого індикатора фінансової рівноваги;

X_2 – темп росту другого індикатора фінансової рівноваги;

X_3 – темп росту коефіцієнта покриття;

X_4 – темп росту рівня окупності витрат;

X_5 – темп росту коефіцієнта внутрішнього зростання;

X_6 – темп росту коефіцієнта стійкого зростання;

X_7 – темп росту балансового курсу акції.

У табл. 1 представлена статистична характеристика економіко-математичної моделі (1), яка дозволяє зробити короткостроковий прогноз індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств України.

Таблиця 1

Статистична характеристика економіко-математичної моделі короткострокового прогнозу індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств України

Фактор	Ваговий коефіцієнт	Середньоквадратичне відхилення вагового коефіцієнта	Рівень статистичної значущості фактора	Середній вплив фактора на індекс стійкості фінансової рівноваги	Ймовірність нульової гіпотези
Темп росту першого індикатора фінансової рівноваги (X_1), %	0,00257	0,00021	98,53	0,25348	0,000001
Темп росту другого індикатора фінансової рівноваги (X_2), %	0,00081	0,00012	97,23	0,07900	0,000061
Темп росту коефіцієнта покриття (X_3), %	0,00519	0,00012	112,29	0,58298	0,000002
Темп росту рівня окупності витрат (X_4), %	0,01301	0,00006	98,66	1,28364	0,000003
Темп росту коефіцієнта внутрішнього зростання (X_5), %	0,00503	0,00003	104,34	0,52506	0,000007
Темп росту коефіцієнта стійкого зростання (X_6), %	0,00363	0,00003	192,79	0,69943	0,000005
Темп росту балансового курсу акції (X_7), %	0,00390	0,00005	122,78	0,47823	0,000003

Охарактеризуємо параметри моделі (1). Вплив внутрішніх факторів на стабільність фінансової рівноваги металургійних підприємств за умов незмінності інших чинників характеризується такими даними:

1) збільшення власного капіталу, відтворене у прискоренні темпу росту першого індикатора фінансової рівноваги на 1 %, обумовлює підвищення індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,00257;

2) покращення ліквідності активів металургійного підприємства, виражене у прискоренні темпу росту другого індикатора фінансової рівноваги на 1 % обумовлює підвищення індексу стабільності його фінансової рівноваги в середньому на 0,00081;

3) зміцнення фінансової рівноваги другого порядку у вигляді приросту загального рівня платоспроможності на 1 % призводить до підвищення індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,00519;

4) забезпечення базової умови сталого росту прибутковості – зростання рівня окупності витрат – зміцнює індекс стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,01301 з кожним відсотком приросту даного показника;

5) підвищення участі прибутку, внаслідок його рекапіталізації, у фінансуванні активів металургійного підприємства, виявлене як прискорення росту коефіцієнта внутрішнього зростання на 1 % обумовлює підвищення індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,00503;

6) посилення фінансової стійкості металургійного підприємства за рахунок накопичення прибутку, виражене інтенсифікацією росту коефіцієнта стійкого зростання на 1 %, призводить до підвищення індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,00363;

7) підвищення балансової вартості бізнесу мета-

лургійного підприємства, виражене одним процентом приросту балансового курсу акції, обумовлює зростання індексу стабільності фінансової рівноваги металургійного підприємства в середньому на 0,00390.

Вище обґрунтовані кількісні параметри взаємозв'язків внутрішніх факторів із результативним показником можна вважати справедливими, оскільки нульова гіпотеза є неспроможною. Про це свідчить низька, менша за 0,02, ймовірність її існування у розрізі всіх внутрішніх факторів впливу на індекс стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств.

Адекватність і точність результатів прогнозу за моделлю (1) підтверджується тісністю їх взаємозв'язку з динамікою фактичного індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств у 2006-2017рр. (рис. 3).

Характеризуючи тренд індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств у 2018-2019рр., слід відмітити його повільне зростання. Втім, амплітуда коливань не дозволяє визнати стані фінансової рівноваги металургійних підприємств стабільним.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати прогнозування стійкості фінансової рівноваги провідних вітчизняних виробників продукції металургії, можемо зробити висновки про їх перебування у стані нестійкої та нестабільної позитивної фази циклу її розвитку. Це означає, що якість рівноважного фінансового стану підприємств металургії оцінюється як вразлива. У зв'язку з цим від менеджменту металургійних підприємств вимагається прийняття рішень стосовно посилення контрциклічного буфера захисту від фінансової кризи у межах реалізації наступальної стратегії з метою розширення ринкової ніші як на національному, так і на світовому рівнях.

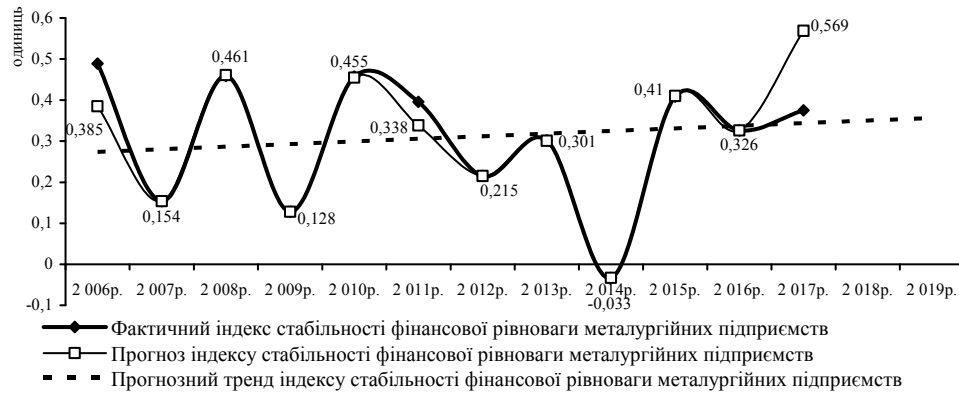

Рис. 3. Динаміка та прогноз індексу стабільності фінансової рівноваги металургійних підприємств України

У цьому напрямі необхідним є: застосування інструментарію фіскальної диференціації, кооперація науки та виробництва, використання дипломатичних каналів для розширення експорту продукції металургії, розвиток системи приватно-державного партнерства через запровадження інструментів відновлення фінансової рівноваги металургійних підприємств в Україні. Сформовані пропозиції спрямовані на подолання об'єктивних причин кризового стану підприємств металургії, які є основою технологічного ланцюга в економіці. У результаті такого санаційного реформування вітчизняного металургійного комплексу будуть сформовані передумови для експорторозширюючого, імпортозаміщуючого та постіндустріального економічного зростання в Україні. У результаті відкритимість можливості реалізації альтернативних сценаріїв економічного розвитку України та ефективних варіантів її євроінтеграції. Йдеться про формування як цінового, так і якісного потенціалу високої конкурентоспроможності національного виробництва у товарному сегменті металургії на регіональному і світовому ринках. Особлива роль металургійного комплексу в національному відтворенні, як і провідна, – в активізації торговельного балансу, дає йому право очолити список пріоритетів державної інноваційно-інвестиційної політики.

Практична цінність запропонованої моделі прогнозування стану фінансової рівноваги підприємств металургії доводить доцільність її розробки за аналогією для інших видів економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Зверяков М.І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії. *Економіка України*. 2018. № 10. С. 10-31.
2. Alvarez F., Jermann J.U. Efficiency, equilibrium, and asset pricing with risk of default. *Econometrica*. 2000. № 4. Vol. 68. pp. 775-797.
3. Белоліпецький В.Г. Финансовое равновесие в условиях рыночной трансформации экономики России: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10, 08.00.05 / Московский государственный университет. Москва, 2002. 563 с.
4. Bisin A., Gottardi P., Ruta G. *Equilibrium corporate finance and intermediation*. Cambridge: National bureau of economic research, 2014. 45 p.
5. Бланк И.А. *Финансовая стратегия предприятия*. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 720 с.
6. Костирко Л.А. *Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія; 2-ге*

вид., перероб. і доп. Харків: Фактор, 2008. 336 с.

7. Гальчинський А.С. *Економічна методологія. Логіка оновлення*. Київ: «АДЕФ-Україна», 2010. 572 с.
8. Gudž T.P. External factors impact on the Ukrainian metallurgical enterprises financial equilibrium. *Economic and Law Paradigm of Modern Societ*. 2018. Issue 1. pp. 7-14.
9. *Фінансова звітність емітентів*. URL: <http://www.smida.gov.ua/>
10. *Економічна статистика України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Kovanic P., Humber M. *The economics of information (Mathematical gnostics for data analysis)*. Czech Republic. Free Software Foundation, 2009. 704 p.
12. Гудзь Т.П. *Теорія і методологія формування фінансової рівноваги підприємства: монографія*. Полтава: ПУЕТ, 2018. 463 с.

References

1. Zvieriakov M.I. Theoretical paradigm for sustainable development and Ukrainian realities. *Ekonomika Ukrainy*. 2018. №10. pp. 10-31 (in Ukrainian).
2. Alvarez F., Jermann J.U. Efficiency, equilibrium, and asset pricing with risk of default. *Econometrica*. 2000. № 4. Vol. 68. pp. 775-797.
3. Belolipetskiy V.G. *Financial equilibrium in the conditions of market transformation of the Russian economy: dis. ... doctor ekon. sciences: 08.00.10, 08.00.05 / Moscow state university*. Moscow, 2002. 563 p. (in Russian).
4. Bisin A., Gottardi P., Ruta G. *Equilibrium corporate finance and intermediation*. Cambridge: National bureau of economic research, 2014. 45 p.
5. Blank I.A. *Enterprise financial strategy*. Kyiv: Elga, Nika-Tsentr, 2004. 720 p. (in Russian).
6. Kostyrko L.A. *Diagnosis of enterprise financial and economic sustainability potential: monography*; Kharkiv: Faktor, 2008. 336 p. (in Ukrainian).
7. Halchynskyi A.S. *Economic methodology. Update logic*. Kyiv: «ADEF-Ukraine», 2010. 572 p. (in Ukrainian).
8. Gudž T.P. External factors impact on the Ukrainian metallurgical enterprises financial equilibrium. *Economic and Law Paradigm of Modern Societ*. 2018. Issue 1. pp. 7-14.
9. *Issuers' financial statements*. URL: <http://www.smida.gov.ua/> (data zvernennia: 01.08.2019). (in Ukrainian).
10. *Economic statistics of Ukraine*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia 01.08.2019). (in Ukrainian).
11. Kovanic P., Humber M. *The economics of information (Mathematical gnostics for data analysis)*. Czech Republic. Free Software Foundation, 2009. 704 p.
12. Hudz T.P. *Theory and methodology of enterprise financial equilibrium formation: monography*. Poltava: PUET, 2018. 463 p. (in Ukrainian).

ГОЛОВІНА

Дар'я Вікторівна
dvkarpenko88@gmail.com

УДК 657.37:006.032(045)

РАДА З МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК
КЛЮЧОВИЙ РЕГУЛЯТОР КОНВЕРГЕНЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІINTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD AS A KEY
FINANCIAL REPORTING CONVERGENCE REGULATORк.е.н., доцент кафедри,
Київський національний
торгівельно-економічний
університет**HOLOVINA Daria Viktorivna** – PhD in Economics, Associate Professor of department, Kyiv National Trade and Economics University

У статті розкрито сучасний стан конвергенції національних систем обліку та обґрунтовано потребу у гармонізації фінансового звітування, що забезпечить прозорість звітності та відображення реальної економічної ситуації у компаніях і надасть можливість приймати правильні економічні рішення на міжнародних ринках капіталів. Проведено порівняння різних підходів до процесу гармонізації бухгалтерського обліку. Визначено роль та завдання Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку як ключового регулятора конвергенції. Досліджено історію формування РМСБО та узагальнено функціональні обов'язки її структурних підрозділів.

* * *

В статье раскрыто современное состояние конвергенции национальных систем учета и обоснована необходимость в гармонизации финансовой отчетности, что обеспечит прозрачность отчетности и отражения реальной экономической ситуации в компаниях, позволит принимать правильные экономические решения на международных рынках капиталов. Проведено сравнение различных подходов к процессу гармонизации бухгалтерского учета. Определено значение и задачи Совета по международным стандартам бухгалтерского учета как ключевого регулятора конвергенции. Исследована история формирования СМСФО и обобщены функциональные обязанности ее структурных подразделений.

* * *

Introduction. Creating a unified approach to accounting information will allow to harmonize the process of financial reporting, which will provide transparency of reporting and enable users of information to make economic decisions based on reliable and high-quality information; will facilitate the expansion of the business of entities outside the country and their entry into international stock markets and capital markets. Therefore, the study of the role of regulators in reporting of accounting convergence is relevant today. This is the case for the International Accounting Standards Board, as IFRSs are chosen as the basic standards for global accounting harmonization.

The **purpose** of the article is to study the process of convergence of financial statements and to determine the impact of the International Accounting Standards Board on it.

Results. The article presents the current state of convergence of national accounting systems and substantiates the need for harmonization of financial reporting. Different approaches to the process of accounting harmonization are compared. The role and tasks of the IASB as a key regulator of convergence have been identified. The history of the IASB formation is investigated and the functional responsibilities of its structural units are summarized.

Conclusion. Methods of accounting harmonization are defined, namely: adaptation, unification, convergence or standardization of accounting processes. Generalizing the main differences between them will allow to understand the geopolitical accounting processes and determine the role of accounting in modern realities of doing business. The need to create common global accounting standards implies the functioning of a specific regulator that will enable the financial statements of different countries to be prepared on the basis of common principles and methods. The history of the IASB formation confirms its significant impact on accounting globalization. Defining the functional responsibilities of each structural unit made it possible to formulate its tasks and mission, which are aimed at the convergence of national accounting systems.

Ключові слова: конвергенція, гармонізація, Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності

Ключевые слова: конвергенция, гармонизация, Совет по международным стандартам бухгалтерского учета, международные стандарты финансовой отчетности

Keywords: convergence, harmonization, International Accounting Standards Board, International Financial Reporting Standards

ВСТУП

Сучасні глобалізаційні економічні процеси безпосередньо впливають на систему бухгалтерського об-

ліку та фінансової звітності. Найбільше це проявляється у вигляді міжнародної конвергенції національних систем обліку, що зумовлено розширенням діяль-

ності суб'єктів господарювання за межами однієї країни, а саме посиленням міжнародної торгівлі; розвитком транснаціональних корпорацій; створенням спільних підприємств та появою міжнародного об'єднання бізнесів; активним міждержавним інвестуванням, кредитуванням та фінансуванням; виходом багатьох компаній на міжнародні фондові ринки та ринки капіталів тощо. Усі зазначені процеси потребують якісного інформаційного забезпечення, формування якого ускладнюється наявністю розбіжностей у стандартах обліку у різних країнах світу. Підприємства, що діють на міжнародних ринках, стикаються з необхідністю підготовки подвійного звітування у відповідності до національних та міжнародних вимог, крім того, виникає загроза зменшення транспарентності фінансової звітності та ризик появи інформаційної асиметрії. Створення єдиних підходів до формування облікової інформації сприятиме вирішенню зазначених проблем.

Глобалізація ринків капіталу зумовила потребу у глобалізації фінансової звітності, а отже, й її стандартизації, що можливо досягти за рахунок конвергенції національних систем обліку. Так, саме міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards (IFRS) – далі МСФЗ) прийняті як базові стандарти фінансового звітування для учасників міжнародних ринків (за винятком деяких країн). Ключовим регулятором процесу розробки та світового впровадження МСФЗ є Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board (IASB) – далі РМСБО).

Питання, пов'язані з глобалізацією та конвергенцією фінансового звітування є досить популярними серед українських та зарубіжних науковців. Дослідження у цій площині провадять такі вчені, як С.Ф. Голов, Л.О. Кирильєва, В.М. Костюченко, Р.В. Кузина, Н.Ю. Мардус, О.В. Пасько, О.В. Радова, Л.В. Товкун, С.Р. Яцишин, Ю.А. Хаблюк та ін. Основний акцент наявних досліджень спрямований на розкриття необхідності глобалізації світових стандартів обліку; потреби у конвергенції фінансової звітності; адаптації національних систем обліку до світових вимог; досвіду різних країн щодо переходу на МСФЗ; визначення переваг та недоліків при трансформації фінансової звітності; особливості впровадження МСФЗ в Україні. Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень стосовно процесу конвергенції національних систем обліку та фінансового звітування, актуальними залишаються питання щодо ролі регуляторів, які виконують вирішальну місію в зазначеному процесі.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження процесу конвергенції фінансової звітності та визначення впливу Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку на нього, з метою визначення пріоритетів подальшого розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною та методологічною основою статті виступають наукові праці вітчизняних й зарубіжних досліджень з конвергенції національних систем обліку та значення РМСБО, матеріали періодичних видань, ресурси Internet тощо. У процесі написання роботи використано методи діалектичного аналізу та синтезу,

логічного узагальнення, порівняння та формалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Останні десятиліття розвитку світової економіки пов'язані з глобалізаційними процесами, які не оминули і сферу бухгалтерського обліку. З метою можливості формування зрозумілої та транспарентної фінансової інформації для всіх учасників міжнародних ринків, країни почали адаптувати своє нормативно-правове забезпечення ведення обліку до єдиних світових вимог. Гармонізація облікових систем на сьогоднішній день реалізується у різних країнах на основі використання таких механізмів, як адаптація законодавства, уніфікація права, імплементація, стандартизація тощо. Усі вони спрямовані на скорочення відмінностей між принципами бухгалтерського обліку та методикою формування фінансової звітності. Для характеристики новітніх світових облікових трансформацій використовують такі категорії, як адаптація [6, 7, 9], гармонізація [2], уніфікація [1], стандартизація [8], конвергенція [3, 4] облікових систем тощо. Найчастіше у наукових публікаціях зустрічаються дослідження під назвою у заголовку «гармонізація бухгалтерського обліку до...» [1,2], усі вони розкривають положення відносно можливості досягнення максимальної «гармонії» між існуючими стандартами бухгалтерського обліку різних країн світу, тобто забезпечення відсутності суперечностей у них. Водночас гармонізація може бути застосована як на рівні країни та регіонів, так і у світовому масштабі. У широкому розумінні гармонізація – це узгодження, координація різних систем бухгалтерського обліку та звітності з метою зіставності інформації, її зрозумілості у світовому масштабі. Гармонізація означає приведення національних систем обліку у відповідність до загальноприйнятих у світовому масштабі принципів, правил, вимог [2]. Важливою особливістю гармонізації є можлива наявність і збереження певних відмінностей, зумовлених національними, історичними та економічними особливостями. Яскравим прикладом гармонізації обліку на регіональному рівні є директиви Європейського Союзу, які є законодавчими інструментами, що визначають загальні вимоги для складання, змісту та подання фінансових звітів [8]. Так, в рамках країн ЄС, які схожі за національними традиціями та культурою, стало можливим та доцільним впровадити єдині норми обліку. На глобальному рівні лідирують дві системи стандартів обліку: Система загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку US GAAP та Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Так само процес гармонізації дуже тісно пов'язаний із стандартизацією, оскільки остання передбачає визначення норм (положень), в межах яких повинні вирішуватися питання ведення обліку та формування фінансової звітності. Під стандартизацією обліку розуміють порядок, в умовах якого країни ухвалюють правила, наприклад, стандарти МСФЗ, без будь-яких змін.

Як зазначає Л.В. Товкун, ідея стандартизації обліку вдало реалізується в межах уніфікації, а саме виключення альтернативних методів обліку господарських операцій [8]. Так, поняття уніфікація походить від французького слова «unique» – однаковий, єдиний, унікальний, безваріантний, що передбачає функціо-

нування системи бухгалтерського обліку в умовах єдиних загальних світових методологічних підходів і відхиляє можливість існування будь-яких альтернатив. Звичайно в сучасних умовах господарювання така система регулювання не є життєздатною на світовому рівні. Проте з погляду регіональної імплементації є досить дієвою і практично застосованою, що реалізовано Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку за допомогою МСФЗ. Логіка цього підходу така: має існувати уніфікований набір стандартів обліку і звітності, який прийнятний для будь-якої ситуації у будь-якій країні через що зникає необхідність створення національних стандартів [8].

Інколи у своїх дослідженнях науковці говорять про адаптацію національних систем обліку, в такому випадку мова йде про підхід, який передбачає використання МСФЗ на території країни без жодної модифікації в якості діючих стандартів звітності, а національні стандарти перестають використовуватися. Так, наприклад, в Україні сучасна адаптація законодавства здійснюється в напрямку євроінтеграції. У міжнародному праві під адаптацією розуміють «послідовний процес наближення правової системи держави, включаючи законодавство, правотворчість, юридичну техніку, практику, правозастосування до правової системи ЄС відповідно до критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір до нього приєднатись» [9]. У Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» зазначено, що метою адаптації законодавства України до законодавства ЄС є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього [6]. Крім того, Угода про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, передбачає виконання зобов'язання стосовно гармонізації законодавства, що регулює господарську діяльність у цілому та обліку зокрема.

Що ж стосується конвергенції (Convergence) обліку, то це процес зближення моделей бухгалтерського обліку, який виражається фактично у зближенні систем національних стандартів з МСФЗ. Конвергенція (наближення) передбачає внесення змін до національних стандартів з метою їх відповідності до вимог МСФЗ. Питання, пов'язані з актуальністю конвергенції, постали ще на початку XXI ст. після численних фінансових скандалів з великими американськими корпораціями і криз на фінансових ринках. У цей період було оголошено про початок проекту конвергенції під егідою Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC) та почалася робота з реструктуризації та переробки МСФЗ, яке здійснюється Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB). Як процес, конвергенція на практиці реалізується за двома видами, що відрізняються методикою зближення. Так, пакетна (одностороння) конвергенція передбачає використання повного набору існуючих стандартів, які є нейтральними за національною ознакою та використовуються компаніями в інших країнах. Водночас постандартна (двостороння) конвергенція передбачає внесення органом регулювання бухгалтерського обліку змін в окремий стандарт у межах відповідного комплексу стандартів [4].

Країни з сильними школами бухгалтерського обліку використовують як правило постандартну двосторонню конвергенцію.

В основу сучасної конвергенції обліку покладено міжнародні стандарти фінансової звітності, які можуть стати єдиною глобальною економічною мовою та утворити фундамент для всесвітніх глобальних стандартів фінансової звітності. Як зазначає О.В. Радова, «МСФЗ – це цілісна система обліку і фінансової звітності, яка постійно вдосконалюється й узагальнює принципи і правила складання фінансової звітності, яка виникла у результаті посилення процесів економічної інтеграції країн і спрямована на зближення методології обліку і звітності в різних країнах світу [7]. МСФЗ (International Financial Reporting Standards – IFRS) є дієвим інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні транспарентності та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів, що звітуються. У широкому розумінні міжнародні стандарти розкривають загальноприйняті принципи ведення обліку та надають правила формування фінансової звітності, залишаючись рекомендаційними. Ключовими у процесі конвергенції фінансової звітності є регулятори, які її здійснюють, а отже, й формують основні концепції, методи та принципи.

Сучасним глобальним регулятором обліку є Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board – далі РМСБО), яка розробляє та публікує МСФЗ та забезпечує мінімізацію розбіжностей систем обліку у різних країнах світу за рахунок зближення правил обліку та процедур, пов'язаних з підготовкою та поданням фінансової звітності. О.В. Пасько звертає увагу на те, що «сьогодні РМСБО перетворилася на глобального видавника стандартів, чий стандарти в багатьох країнах (приблизно 140) стали частиною законодавства або загальноприйнятою практикою. При цьому РМСБО є глобальною інституцією, яка діє як приватний регулятор суспільних інтересів» [5]. Ця теза цілком підтверджує думку про те, що РМСБО є повністю автономним інститутом з питань міжнародного обліку в цілому та впровадження міжнародних стандартів обліку зокрема. Діяльність Ради розпочалася ще в 70-х рр. XX ст., коли 29 червня 1973 р. у Лондоні професійними організаціями Австралії, Великобританії, Ірландії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Мексики, США, Франції та Японії було вирішено підписати угоду про співпрацю та створити тоді ще Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standard Committee – IASC/ КМСБО), який пізніше буде перейменовано у Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Важливу роль у розвитку діяльності КМСБО відіграла Міжнародна організація Комісій з цінних паперів (МОКЦП /IOSCO), заснована у 1989 р. МОКЦП була зацікавлена у можливості залучення капіталів на багатьох біржах цінних паперів одночасно, тому допомогла впровадженню проекту з просування МСБО на світових фондових біржах. У 1983 – 2000 рр. членами КМСБО були усі фахові організації бухгалтерів, що входили до складу Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) – усього 143 члени зі 104 країн світу, які представляли понад 2 млн. бухгалтерів. Значення

МФБ у процесі роботи КМСБО є досить вагомим, оскільки вона проводить конгреси бухгалтерів та активно залучена до розробки стандартів, а також здійснює істотний внесок у фінансування бюджету КМСБО. У 1977 р. стало очевидним, що для ефективного виконання своєї місії з конвергенції облікових систем КМСБО має переглянути свою структуру та змінити стратегії діяльності, що доручили Стратегічній робочій групі (Strategy Working Party). Як наслідок, у 2000 р. було прийнято нову Конституцію та перейменовано регулятор зі встановлення стандартів на Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (The International Accounting Standards Board (IASB)) у 2001 р., яка почала працювати при незалежній фундації під опікою нового Фонду Комітету зі стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Committee Foundation (IASC)). Так, на сьогоднішній день РМСБО є органом стандартотворення фонду МСФЗ, який є неприбутковою організацією, налічує 22 опікуни зі штаб-квартирою у Лондоні. Організаційні структурні елементи нової РМСБО та їх функціональне призначення нами згруповано в три основні рівні: *управлінський* (Правління: Фонд МСФЗ І (IFRS Foundation)), Комітет з належного нагляду за процесами (Due Process Oversight Committee (DPOC)), Моніторингова рада (Monitoring Board); *технічний* (Рада міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board (IASB)), Комітет з тлумачень МСФЗ (IFRS Interpretations Committee), Робочі групи (Working groups) та консультативний рівень (Консультативний форум з питань стандартів бухгалтерського обліку (Accounting Standards Advisory Forum (ASAF)), Консультативна рада МСФЗ (IFRS Advisory Council) [10].

Таким чином, складові елементи РМСБО становлять складу систему, яка забезпечує реалізацію ос-

новних завдань з конвергенції бухгалтерського обліку та звітності. З 2003 р. РМСБО випускає лише МСФЗ, за цих умов усі стандарти, які були затверджені до реорганізації Ради мають назву міжнародні стандарти обліку (IAS), а після – міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS). Важливим кроком у реорганізації РМСБО було створення Фондом МСФЗ Моніторингової ради, що усунуло попередню можливість Опікунів МСФЗ самопризначатися на посади та сприяло процесу збалансування суспільної підзвітності та незалежності розробки та впровадження стандартів. О.В. Пасько [5] звертає увагу на легітимність РМСБО як глобального органу управління та стандартизації обліку на міжнародному рівні та визначає основні проблеми, зазначаючи: «... основні проблеми легітимності діяльності РМСБО стосуються таких сфер: належна географічна збалансованість представництва, фінансування, демократична легітимність (підзвітність)» [5]. Вважаємо обґрунтованим пропозиції автора щодо підвищення прозорості роботи Моніторингової ради та розширення її складу представлення країн, що розвиваються, водночас сама Моніторингова рада повинна бути інкорпорована до структури фонду МСФЗ [5].

Також важливим у процесі наближення міжнародних стандартів обліку було створення Фондом МСФЗ у лютому 2013 р. Консультативного форуму з питань стандартів бухгалтерського обліку, оскільки це дозволило мати дієву інформаційну платформу, члени якої можуть конструктивно робити свій внесок у розробку глобальних стандартів бухгалтерського обліку. Учасниками форуму є 12 представників з усього світу, а саме 1 – Африка, 3 – США, 3 – Азія, 3 – Європа, 2 – з інших географічних регіонів. У структурі Ради з МСФЗ у період з 2003 р. по теперішній час створюються спеціальні консультативні групи як відгук на економічні реалії ведення бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1

Функціональне призначення спеціалізованих консультативних груп РМСБО [сформовано автором за [10]]

Структурний підрозділ	Функціональне призначення та відповідальність	Дата створення
1	2	3
Спеціалізовані консультативні групи		
Консультативний комітет з ринків капіталу (Capital Markets Advisory Committee)	Група не більше ніж 20 професійних фінансових аналітиків, які три рази на рік збираються з членами IASB для надання думок професійних інвесторів з питань фінансової звітності.	2003 р.
Консультативна група з аналізу ефективності (Effects Analyses Consultative Group)	Дорадчий орган, сформований для надання допомоги РМСБО у розробці методології для польових робіт та аналізу ефективності (зазвичай їх називають аналізом витрат і вигод або оцінками впливу).	2012 р.
Консультативна група з питань фінансової кризи (Financial Crisis Advisory Group)	Дорадча група на високому рівні, створена радами з розгляду питань фінансової звітності, що виникають внаслідок світової фінансової кризи.	30 грудня 2008 р.
Глобальний форум заповнювачів фінансової звітності Global Preparers Forum (GPF)	Глобальний форум між представниками РМСБО та представниками компаній, що використовують МСФЗ з метою висвітлення концепцій МСФЗ; надання рекомендацій МСБО щодо практичних наслідків запропонованих пропозицій для розробників фінансових звітів.	Тричі на рік
Консультативна група з питань таксономії МСФЗ IFRS (Taxonomy Consultative Group (ITCG))	Консультативна та оглядова група, яка здійснює поглиблені огляди МСФЗ з питань таксономії, технічні консультації та стратегічні вказівки стосовно онтології фінансової звітності (структурної основи організації елементів фінансової звітності та взаємозв'язків).	29 квітня 2014 р.
Спільна група з питань перехідного періоду для визнання доходу (Joint Transition Resource Group for Revenue Recognition)	Група створена для вирішення питань при впровадженні нового стандарту МСФЗ 15 «Дохід від контрактів з клієнтами». Вона інформує РМСБО про виявлені проблеми відносно впровадження стандарту та допомагає в їх вирішенні, а також розповсюджує інформацію стосовно нового стандарту	2014 р.

Продовження табл. 1

1	2	3
Група з впровадження малого та середнього бізнесу (SMEIG) (SME Implementation Group)	Розглядає питання відносно функціонування міжнародного МСФЗ для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) та контролю за його виконанням.	2010 р.
Група з питань перехідного періоду відносно знецінення фінансових інструментів (Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments)	Відповідає за збір, аналіз та обговорення питань зацікавлених сторін, що виникають внаслідок впровадження нових вимог відносно зменшення корисності. Вона інформує IASB про ці проблеми впровадження та допомагає в їх вирішенні.	Серпень 2014 р.
Група з питань перехідного періоду для застосування МСФЗ 17 (Transition Resource Group for IFRS 17)	Створення публічного форуму для обміну питаннями з впровадженням МСФЗ 17 «Договори страхування», який було видано 18 травня 2017 року і має застосовуватися у першій річній фінансовій звітності МСФЗ за періоди, що починаються з 1 січня 2021 року або після цього.	Вересень 2017 р.

Так, після фінансової кризи 2008 р. РМСБО стала членом Консультативної групи з фінансового кризи (FCAG). У подальшому як відповідь РМСБО на рекомендацію G20 стосовно включення більшої участі країн з розвиваючою економікою, до стандартизації обліку та з метою функціонування єдиних глобальних стандартів 26 липня 2011 р. у Пекіні була створена Група з країнами економіка, яких розвивається (EEG) на основі Міжнародної ради стандартів бухгалтерського обліку (IASB) членами якої є всі країни G20 та Малайзії. Для забезпечення безперервної комунікації між розробниками МСФЗ та компаніями, які їх застосовують, тричі на рік РМСБО влаштовує Глобальний форум (Global Preparers Forum (GPF)). Консультативна група з питань таксономії МСФЗ була створена в квітні 2014 р. і замінила дві консультативні групи (Консультативну раду XBRL (ХАС) та Команду з оцінки якості XBRL (XQRT)), з метою надання допомоги РМСБО у його діяльності, пов'язаній із системою таксономії МСФЗ, яка використовується під час маркування фінансової інформації за допомогою XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Крім того, РМСБО було створено консультативні підрозділи, що займаються збором, аналізом та обговоренням питань стосовно впровадження нових стандартів, або внесення змін до вже існуючих, вони не видають жодних вказівок та мають лише рекомендаційне призначення. Наради консультативних груп є відкритими для громадського спостереження, а також супроводжуються трансляцією в Інтернеті.

Узагальнюючи функціональні призначення всіх вищезазначених структурних підрозділів та використовуючи інформацію розміщену на офіційному сайті iasplus.com [10] можна виділити основні цілі РМСБО, які підтверджують її значення як ключового регулятора з питань гармонізації бухгалтерського обліку:

- розробка в інтересах суспільства єдиного набору високоякісних, зрозумілих, загально визначених стандартів фінансової звітності, які базуються на чітко сформульованих принципах.

- сприяння поширенню та використанню цих стандартів, враховуючи особливості діяльності суб'єктів господарювання, що відрізняються за типом та розміром, а також діють в різних економічних умовах;

- сприяння гармонізації обліку, за рахунок конвергенції національних стандартів бухгалтерського обліку та МСФЗ.

ВИСНОВОК

Процес конвергенції національних систем обліку, який розпочався ще в минулому столітті, на сьогоднішній день здобув стрімкого розвитку, що зумовлено потребами створення прозорості та транспарантної звітної інформації. У процесі дослідження було визначено, що гармонізація бухгалтерського обліку здійснюється різними шляхами, зокрема, за рахунок адаптації, уніфікації, конвергенції або стандартизації облікових підходів. Визначено основні відмінності між ними, що дозволяє розібратися у геополітичних облікових процесах та визначити роль обліку в сучасних реаліях ведення бізнесу.

Необхідність створення єдиних глобальних стандартів обліку передбачає функціонування певного регулятора. Такою організацією визначено Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, оскільки міжнародні стандарти фінансової звітності покликані створити єдині світові підходи ведення обліку. Історія формування РМСБО підтверджує значний її вплив на глобалізацію обліку. Визначення функціональних обов'язків кожного структурного підрозділу РМСБО дозволило сформулювати її завдання та місію, що покликані на здійснення конвергенції національних систем обліку. Зосередження такої влади в руках однієї приватної організації викликає значний інтерес в наукових колах, оскільки очевидним є вплив РМСБО на сучасні реалії ведення обліку та на майбутні перспективи створення всесвітніх стандартів обліку. Оцінка наслідків такої діяльності та визначення можливих ризиків і переваг має бути включені до переліку подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
2. Єфіменко В.І. Напрямки гармонізації бухгалтерського обліку та звітності в Україні. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. № 18. С. 278-284
3. Кузина Р.В. П(С)БУ и МСФО: анализ конвергенции. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 6. С. 10-20.
4. Пасько О.В. Глобальна конвергенція стандартів фінансової звітності: стан та перспективи. *Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал*. URL: <http://magazine.iaaf.org.ua/globalna-konvergenciya-standartiv-finsanovoi-zvitnosti-stan-ta-perspektivi.html>
5. Пасько О.В. Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку як ключовий суб'єкт глобального управління в сфері обліку: проблема легітимності. *Облік і*

фінанси АПК: бухгалтерський портал. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rada-z-mizhnarodnih-standartiv-buhgalterskogo-obliku-yak-klyuchoviy-sub-ekt-globalnogo-upravlinnya-v-sferi-obliku-problema-legitimnosti.html>

6. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

7. Радова О.В. Проблеми адаптації вітчизняної системи обліку до міжнародних стандартів. Економіка та суспільство. 2017. № 10. С. 786-789.

8. Товкун Л.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності: особливості впровадження в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 4. С. 272-275.

9. Яковлюк І. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. Нац. акад. прав. наук України; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Розд. 1. Харків: Оберіг. 2012. С. 5-47.

10. Overview of structure of the IFRS Foundation and IASB. URL: <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf>

References

1. Holov S.F. Accounting in Ukraine: analysis of the state and prospects of development: monograph. Kyiv: Center for Educational Literature, 2007. 522 p. (in Ukrainian)

2. Yefimenko V.I. Areas of harmonization of accounting and reporting in Ukraine. Finances, accounting and auditing. 2011. № 18. pp. 278-284 (in Ukrainian)

3. Kuzina R.V. NAS and IFRS: Convergence Analysis. Accounting and Auditing. 2015. № 6. pp. 10-20. (in Russian)

4. Pasko O.V. Global Convergence of Financial Reporting Standards: Status and Perspectives. Accounting & Finance AIC: Accounting Portal. URL: <http://magazine.faa.org.ua/globalna-konvergenciya-standartiv-finansovoi-zvitnosti-stan-ta-perspektivi.html> (in Ukrainian)

5. Pasko O.V. International Accounting Standards Board as a Key Entity in Global Accounting: The Legitimacy Issue. Accounting & Finances of AIC: Accounting Portal. URL: <http://magazine.faa.org.ua/rada-z-mizhnarodnih-standartiv-buhgalterskogo-obliku-yak-klyuchoviy-sub-ekt-globalnogo-upravlinnya-v-sferi-obliku-problema-legitimnosti.html> (in Ukrainian)

6. On the national program of adaptation of the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union: Law of Ukraine of March 18, 2004 № 1629. The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (in Ukrainian)

7. Radova O.V. Problems of adaptation of the domestic accounting system to international standards. Economy and society. 2017. № 10. pp. 786-789 (in Ukrainian)

8. Tovkun L.V. International Financial Reporting Standards: Features of Implementation in Ukraine. Legal scientific electronic journal. 2019. № 4. pp. 272-275. (in Ukrainian)

9. Yakoviuk I. Adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation: problems of theory and practice. The European Union and Ukraine: Features of Relationships at the Current Stage. Nat. Acad. Law Sciences of Ukraine; State Research Institute buildings and local municipality. Part 1. Kharkiv: Charm. 2012. pp. 5-47. (in Ukrainian)

10. Overview of structure of the IFRS Foundation and IASB. URL: <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf>